

67050732

Kunnanvaltuusto hyväksynyt 27.2.2008

Tuusniemen kunta

Kaavinjärvi – Rikkavesi rantaosayleiskaava 2008

 Competence. Service. Solutions.

Johdanto

Tuusniemen kuntaan v. 1997 laaditussa yleiskaavoitusohjelmassa on määritelty periaatteet kunnan vaiheittaiselle yleiskaavoitukselle.

Kunnan alueelle on laadittu seuraavat yleiskaavat

- Tuusniemen kirkonkylän osayleiskaava (v. 2006)
- Kosula - Suvas rantaosayleiskaava (v. 2004)
- Hiidenlahti - Tuusjärvi rantaosayleiskaava (v. 2002)
- Juojärvi - Pajuharju rantaosayleiskaava (v.2002)
- Kaavinjärvi – Rikkavesi rantaosayleiskaava (v. 2000, osa ei lainvoimainen)
- Juojärven rantaosayleiskaava (v. 1994)

Tuusniemen kunta on päättänyt tarkastella uudelleen ja osin muuttaa v. 2000 laadittua Kaavinjärvi - Rikkavesi rantaosayleiskaavaa. Tämä yleiskaavamuutos

- täydentää aikaisemmin v. 2000 laadittua rantayleiskaavaa ns. rantarakentamisen mitoitustarkastelujen osalta
- koskettaa myös niitä tiloja, joiden osalta aikaisempi kaava (v. 2000 kaava) tuli kumotuksi hallinto-oikeudessa ja palautettua kunnalle uudelleen valmisteltavaksi
- ratkaisee joidenkin maanomistajien esittämät rakentamattomien rakennuspaikkojen siirto- ja joidenkin alueiden käyttötarkoituksenmuutosmahdollisuudet
- korvaa kokonaisuudessaan v. 2000 laaditun rantaosayleiskaavan

Yleiskaavamuutoksella ei ole tehty periaatteellisia muutoksia aikaisemmin laadittuun ja tämän kaavan voimaantuloon saakka voimassa olevaan Kaavinjärvi – Rikkavesi rantaosayleiskaavaan. Muun muassa rakennuspaikkojen mitoituserusteet säilyvät aikaisemmin laaditun yleiskaavan mukaisina.

Yleiskaavasunnittelu on suoritettu vuorovaikutteisesti keskeisiä osallisia kuullen. Suunnitteluvaiheessa on pidetty mm. maanomistajille suunnattuja neuvottelupäiviä ja viranomaisneuvottelu.

Tuusniemen kunnassa hanketta on ohjannut kaavatoimikunta. Konsulttina kaavanlaadinnassa on toiminut Pöyry Environment Oy. Suunnittelusta ovat vastannut alue- ja yhdyskuntasuunnittelija Jorma Harju.

TUUSNIEMEN KUNTA

PÖYRY ENVIRONMENT OY

Sisältö

1	LÄHTÖTILANNE	1
1.1	ALUEEN SIJAINTI JA KUVAUS.....	1
1.2	SUUNNITTELUTILANNE.....	2
1.2.1	Seutukaavat	2
1.2.2	Maakuntakaavoitus.....	4
1.2.3	Yleiskaavat	4
1.2.4	Rantakaavat	5
1.2.5	Muut suunnitelmat ja selvitykset.....	5
1.2.6	Rakennusjärjestys.....	5
1.2.7	Pohjakartta.....	6
1.2.8	Päätökset.....	6
1.3	RAKENNETTU YMPÄRISTÖ	6
1.3.1	Kokonaisrakenne	6
1.3.2	Maanomistus	7
1.3.3	Elinkeinoelämä ja palvelut	7
1.3.4	Virkistysalueet / reitistöt	8
1.3.5	Liikenne.....	8
1.3.6	Yhdyskuntatekninen huolto.....	8
1.3.7	Kulttuurihistoriallisesti tai -maisemallisesti arvokkaat alueet ja kohteet.....	8
1.3.8	Muinaismuistokohteet	11
1.4	LUONNONYMPÄRISTÖ	12
1.4.1	Johdanto	12
1.4.2	Vesi- ja pohjavesialueet	12
1.4.3	Luonnon kannalta merkittävät kohteet.....	13
2	SUUNNITTELUTAVOITTEET.....	17
2.1	YLEISTAVOITTEET	17
2.2	MAANKÄYTÖLLISET TAVOITTEET	18
2.2.1	Pysyvä asutus, loma-asutus ja maanomistus	18
2.2.2	Luonto- ja kulttuuriympäristön suojelu ja maisemanhoito	18
2.3	RANTARAKENTAMISEN PERIAATTEET	19
2.3.1	Kantatilaperiaate.....	20
2.3.2	Rantaviivan laskentaperiaate.....	20
2.3.3	Rantojen mitoituksluokat ja mitoituserusteet.....	21
3	OSAYLEISKAAVA JA SEN YLEISPERUSTELUT.....	23
3.1	YLEISTÄ	23
3.2	VALTAKUNNALLISTEN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEIDEN HUOMIOINTI ..	24
3.3	KOKONAISRAKENNE.....	24
3.3.1	Muutokset edelliseen rantaosayleiskaavaan nähden	25
3.3.2	Ranta-alueet.....	26
3.3.3	Kulttuurimaisema-alueet	27
3.3.4	Luonnonympäristö	27
3.3.5	Reitistöt	27
3.4	MAANKÄYTÖLLISET ALUEVARAUKSET	28
3.4.1	Ympärivuotinen asutus.....	28
3.4.2	Loma-asutus	29
3.4.3	Virkistysalueet.....	30
3.4.4	Luonnonsuojelualueet	30

3.4.5	Rakennussuojelu ja muinaismuistokohteet	31
3.4.6	Maa- ja metsätalousalueet	32
3.4.7	Liikenne.....	33
3.4.8	Erityisalueet.....	34
3.5	OSAYLEISKAAVAN YLEISET MÄÄRÄYKSET JA SUOSITUKSET	34
4	YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI.....	36
4.1	YLEISTÄ	36
4.2	MAANKÄYTÖLLISET VAIKUTUKSET	36
4.2.1	Kokonaisrakenne	36
4.2.2	Rakennettu ympäristö.....	37
4.3	VAIKUTUKSET LUONNONYMPÄRISTÖÖN	38
4.4	SOSIAALISET VAIKUTUKSET	39
5	OSAYLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN.....	40
5.1	OSAYLEISKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET	40
5.2	ALUEVARAUSTEN TOTEUTUS	41
6	OSAYLEISKAAVAN SUUNNITTELUVAIHEET.....	42

Liitteet

Osayleiskaavakartat 1:15 000
Ranta-alueiden tila- ja mitoitusrekisteri
Ympäristöarviointi ja mitoitusluokitus

Pöyry Environment Oy
Pöyry Environment Oy
Ympäristösuunnittelu Henttonen v. 1999

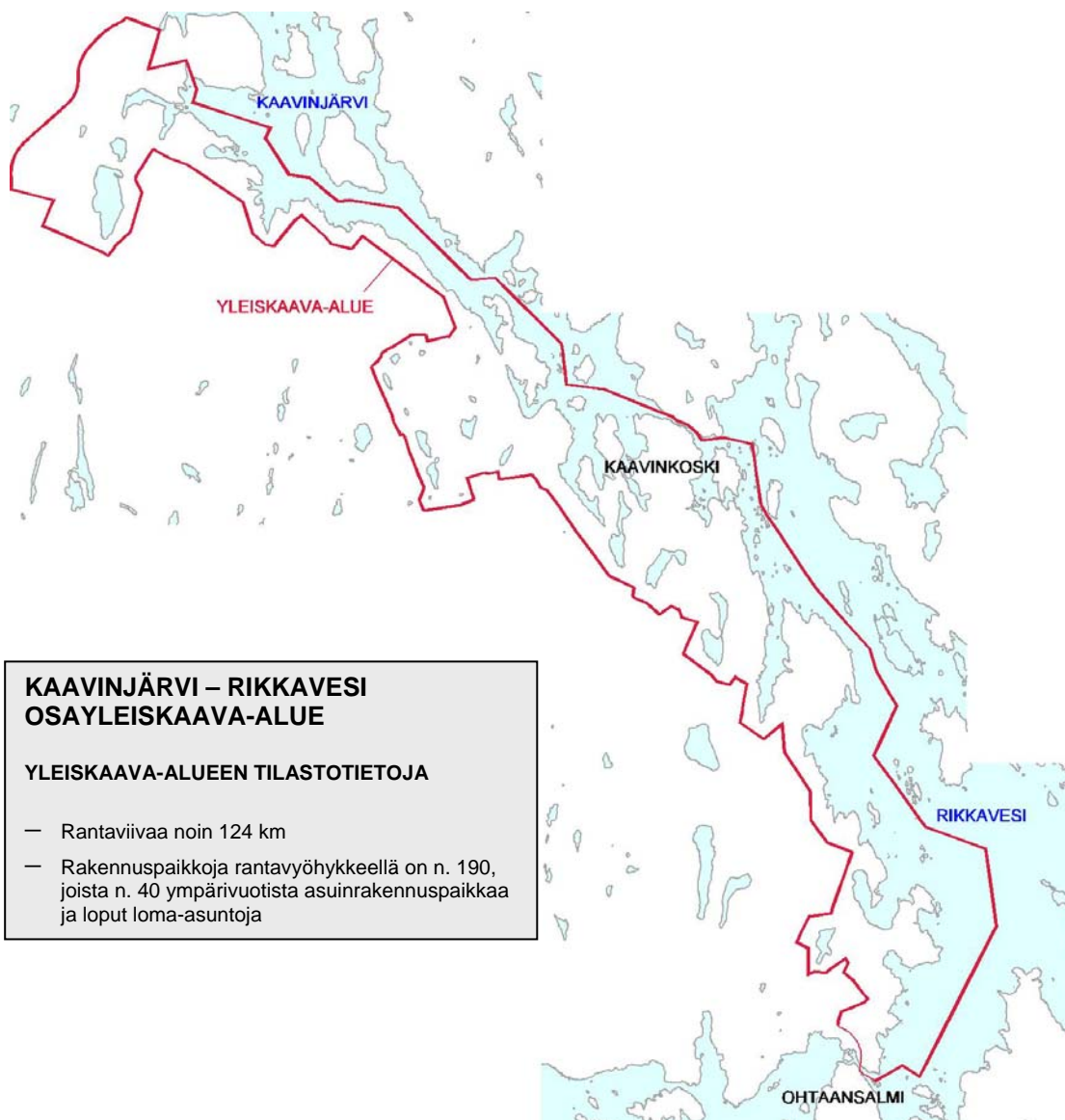
1 LÄHTÖTILANNE

1.1 ALUEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Yleiskaava-alue sijaitsee Pohjois-Savon maakunnassa, Tuusniemen kunnassa. Siihen kuuluvat kunnan koillisreunalla, Tuusniemen ja Kaavin rajalla sijaitsevien Kaavinjärven ja Rikkaveden Tuusniemen puoleiset osat. Alueen luoteisrajana on Tuusniemen ja Juankosken ja kaakkoisrajana Tuusniemen ja Outokummun raja.

Kaavinkosken yhdistämät Kaavinjärvi ja Rikkavesi muodostavat sokkeloisen vesialueen, jossa on lukuisia saaria ja laajoja niemimaita kuten Kiukoonniemi, Kuivinniemi, Saunaniemi ja Karankaniemi. Erillisistä vesialueista alueella sijaitsevat Kiukoonlampi, Kuivinjärvi, Leväjärvi, Saunajärvi, Mäkijärvi, Iso ja Pieni Lapinjärvi sekä 10 pienempää lampea.

Yleiskaava-alueella on rantaviivaa n. 124 km. Yleiskaavan aluerajauksessa on huomioitu mm. alueen tieverkosto, muu nykyinen maankäyttö ja olevat tilarajat.

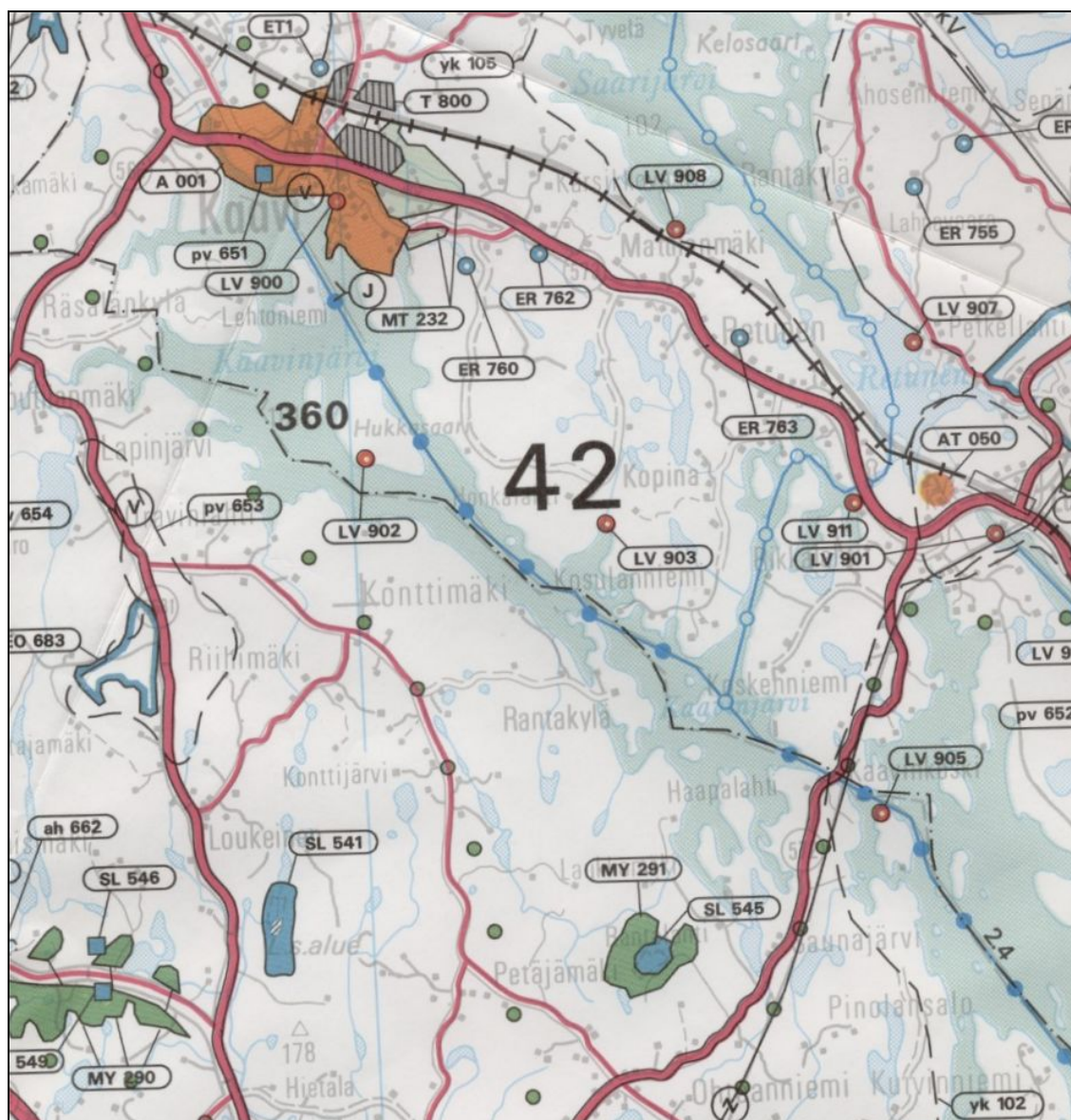

1.2 SUUNNITTELUTILANNE

1.2.1 Seutukaavat

Tuusniemi kuuluu Koillis-Savon seutukaava-alueeseen. Koillis-Savon seutukaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 21.12.1995.

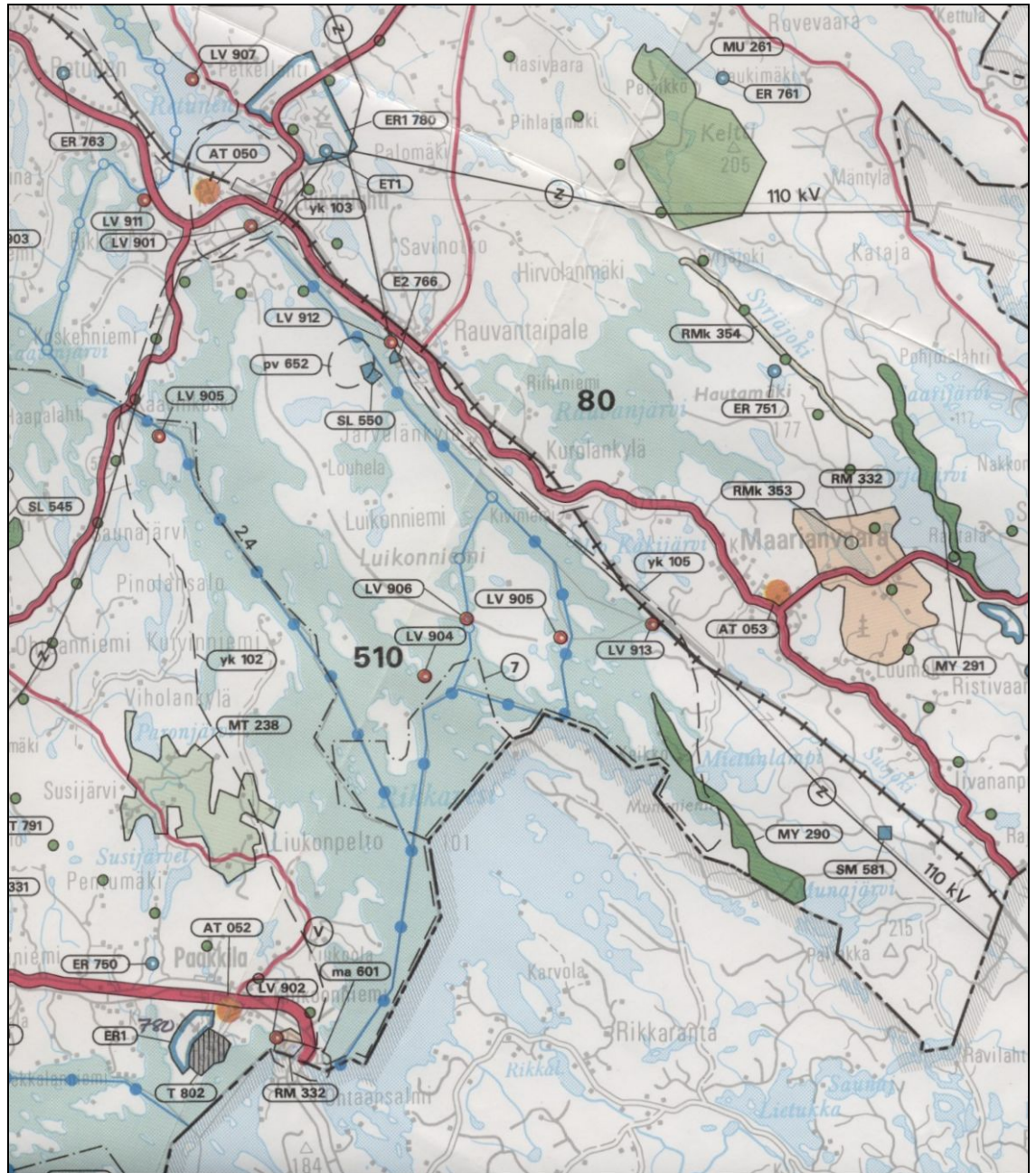
Koillis-Savon seutukaavassa on yhdistetty aikaisemmin vaiheittain laaditut seutukaavat ja samalla aluevaraukset on saatettu ajan tasalle. Aikaisempiin seutukaavoihin nähden uusia aluevaraustyyppisiä ovat retkisatamat, uiton nippujen käsittelyalueet, käytöstä poistettujen kaatopaikkojen alueet, rantojensuojeluohjelman alueet, valtion metsästys-alueet ja yleiskaavoitusta edellyttävät alueet.

Ote Koillis-Savon seutukaavasta Kaavinjärven kohdalta

Suunnittelualuetta koskettavia seutukaavamerkintöjä (lisää seuraavalla sivulla):

- vene-, laiva- tai uittoväylä ja syväys
- ulkoilureitti
- seutu- ja yhdystiet
- sähkönsiirtolinja (110 kV)
- valtakunnallisen rantojen suojeleluohjelman alue

Ote Koillis-Savon seutukaavasta Rikkaveden kohdalta

Koillis-Savon seutukaavamerkintöjä suunnittelualan osalta:

LV	Satama tai laituri	45.905 Kannassaari (retkisatama)
MT	Maa- ja metsätalousalue Maa- ja metsätalouden opetus- ja tutkimustoimintaan tarkoitettut alueet sekä sellaiset maa- ja metsätalousalueet, joita halutaan suojella muulta maankäytöltä. <u>Suositus:</u> Alueet tulee ensisijaisesti säilyttää maa- ja metsätaloukskäytössä. Maa- ja metsätalouksalaan liittyvän opetus- ja tutkimustoiminnan toimintaedellytyksiä ei tulisi heikentää. Taajamarakentamista ei tulisi sallia, hajakenttäminen (myös tiet ja sähkölinjat ym.) tulee sijoittaa niin, ettei pirstota yhtenäisiä peltoalueita sekä muutoin heikennetä viljelyolosuhteita.	45.238 Liukonpelto, hyvät peltoalueet
ma	Arvokas maisema-alue, ohjeellinen rajaus	ma 45.601 Ohtaansalmen kulttuurimaisema (vanha silta, rajamerkki, luonnonmaisema)
yk	Yleiskaavoitusta edellyttävä alue, ohjeellinen rajaus Alueelle olisi nykyisen tai odotettavissa olevan maankäytön järjestämisen takia tarkoituksenmukaista laatia yleiskaava hyvän ympäristön turvaamisen, yhdyskuntatalouden ja maanomistajien tasapuolisen kohtelun takia.	yk 45.102 Rikkavesi. Rantojensuojeluohjelma, laajat rantakaavat ja loma-asuntotihentymät Luikonlahdessa ja Tuusniemen puolella Kuivinnimessä ja Kiuokkonnimessä edellyttävät yleiskaavan laatimista.
pv	Tärkeä pohjavesialue, ohjeellinen rajaus	pv 45.653 Käärmevaaru
v	Vedenottamo ja vesijohto	

1.2.2 Maakuntakaavoitus

Pohjois-Savoon on v. 2007 käynnistetty Pohjois-Savon maakuntakaavan laatiminen. Maakuntakaava tulee vahvistuessaan korvaamaan voimassa olevat seutukaavat ja Ylä-Savon seudun maakuntakaavan. Pohjois-Savon maakuntakaavan varsinaiseen suunnittelualueeseen ei kuulu Kuopion seutu. Kuopion seudun maakuntakaavan laadinnan lähtökohtana oli koko maakunnan kehitys, joten Kuopion seudun maakuntakaavan suunnittelu-ratkaisut vaikuttavat myös Pohjois-Savon maakuntakaavan suunnitteluun.

Maakuntakaavan lähtökohtana ovat maakunta- ja seutukaavat, kuntien yleiskaavat sekä muut maankäytön suunnitelmat. Maakuntakaavoituksessa otetaan huomioon kaavoja varten tehdyt ja selvitykset sekä muita suunnitelmia varten tehdyt selvitykset.

(Pohjois-Savon liitto Kaavoituskatsaus 2007)

1.2.3 Yleiskaavat

Tuusniemen kuntaan on laadittu seuraavat yleiskaavat:

- Tuusniemen kirkonkylän osayleiskaava (v. 2006)
- Kosula-Suvas rantaosayleiskaava (v. 2004)
- Hiidenlahti- Tuusjärvi rantaosayleiskaava (v. 2002)
- Juojärvi- Pajuharju rantaosayleiskaava (v.2002)
- Kaavinjärvi – Rikkavesi rantaosayleiskaava (v. 2000, osa ei lainvoimainen)
- Juojärven rantaosayleiskaava (v. 1994)

1.2.4 Rantakaavat

Suunnittelualueelle on laadittu seuraavat rantakaavat:

- Talvilahden rantakaavat
- Selkäniemen rantakaava
- Kaavinkosken rantakaava
- Tölpäkön rantakaava

1.2.5 Muut suunnitelmat ja selvitykset

Pohjois-Savon ympäristökeskuksen koordinoimana on laadittu Pohjois-Savon melontareitit -hankkeen kehittämissuunnitelma, jonka tavoitteena on tehostaa vesistöjen käyttöä virkistys- ja matkailutoimintaan sekä edistää luonnonläheistä lomailua ja ympäristövas- tuullisen matkailun kehittymistä alueella.

Kaavasuunnittelun ohjausaineistoksi on Ympäristösuunnittelu Henttonen laatinut ympä- ristöarviointi ja mitoitusluokitus- selvityksen vuonna 1999.

Mikroliitti Oy on laatinut Kaavinjärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösten inventoinnin vuonna 1999.

1.2.6 Rakennusjärjestys

Tuusniemen kunnan rakennusjärjestys on hyväksytty kunnanvaltuustossa 18.4.2007. Rakennusjärjestys tuli voimaan 25.5.2007.

Rakennusjärjestyksessä ohjataan rakentamista asemakaava-alueen ulkopuolella mm. seuraavilla määräyksillä:

Rakennuspaikka

Uuden rakennuspaikan pinta-alan on oltava loma-asunnon rakentamista varten vähin- tään 3000 m² ja pysyvän asunnon rakentamista varten vähintään 5000 m².

Uudestaan rakentaminen, peruskorjaus ja vähäinen lisärakentaminen saadaan suorittaa sen estämättä mitä edellä tässä pykälässä on määrätty, jos rakennuspaikka pysyy sama- na.

Tämän pykälän määräyksiä ei sovelleta alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimista varten.

Rakentaminen ranta-alueelle

Rakennettaessa ranta-alueille tulee erityisesti huomiota kiinnittää rakennusten korkeus- asemaan, muotoon, ulkomateriaaleihin ja väriytykseen.

Rakennuspaikalla tulee rantavyöhykkeen kasvillisuus pääosin säilyttää ja vain harven- taminen on sallittua.

Muodostettavan rakennuspaikan rantaviivan pituuden tulee olla vähintään 40 metriä.

Asuinrakennuksen / rakennuksen etäisyyden rantaviivasta ja sijainnin rakennuspaikalla tulee olla sellainen, että maiseman luonnonmukaisuus mahdollisuuksien mukaan säilyy. Muun kuin saunarakennuksen etäisyyden keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta tulee kuitenkin, mikäli edellä olevasta vaatimuksesta ei muuta johdu, olla vähintään 25 metriä ja asunnon alimman lattiatason vähintään 1 metri ylävesirajaa korkeammalla. Ellei ylävesiraja ole tiedossa, on alimman lattiatason oltava vähintään 1,5 metriä keskiveden korkeudesta.

Saunarakennuksen, jonka pohjapinta-ala on enintään 36 m², saa rakentaa edellä mainittua metrimäärää lähemmäksi rantaviivaa. Sen etäisyys edellä mainitulla tavalla lasketavasta rantaviivasta tulee olla kuitenkin vähintään 15 metriä.

Pienehkö rakennelma (kota, katos, huvimaja) enintään 12 m², saadaan sijoittaa vähintään 10 metrin päähän rantaviivasta.

1.2.7 Pohjakartta

Suunnitteluajana pohjakarttana käytetään 1:10 000 – mittakaavaista peruskarttaa täydennettynä ajantasaisella kiinteistörajaelementillä.

1.2.8 Päätökset

Vuonna 1997 laaditun kaavoitusohjelman mukaisesti kunta päätti käynnistää ensimmäisenä osayleiskaavan laatimisen Kaavinjärven ja Rikkaveden ympäristön ranta-alueille. Tarjouskilpailun perusteella keväällä 1998 kunta valitsi kaavan laatijaksi Kaavoitus Esko Leppänen KY:n. Kunnanvaltuusto hyväksyi ko. rantaosayleiskaavan 11.9.2000.

Kunnanvaltuuston hyväksymästä kaavasta jätettiin kolme valitusta Kuopion hallinto-oikeuteen. Tuusniemen kunnanhallitus päätti kokouksessaan 16.7.2001, että kaava tulee voimaan niiltä osin, joihin valitusten ei voida katsoa kohdistuvan. Valitusten alaisten tilojen osalta hallinto-oikeus päätti palauttaa kaavan Tuusniemen kunnanvaltuustolle uudelleen käsiteltäväksi.

Tuusniemen kunta päätti v. 2005 käynnistää ko. rantaosayleiskaavaa koskevan päivitysluonteisen tarkistamisen siten, että em. asiat tulee huomioiduiksi ja kaava-alue kokonaisuudessaan saadaan lainvoimaiseksi. Tarjouskilpailun perusteella tämän tarkastelun laatijaksi kunta valitsi Pöyry Environment Oy:n.

1.3 RAKENNETTU YMPÄRISTÖ

1.3.1 Kokonaisrakenne

Suunnittelualue käsittää Tuusniemen kunnan alueelle sijoittuvat Kaavinjärven ja Rikkaveden ranta-alueet sekä muutama muu pienehkö järvi- /lampialue em. järvien läheisyydessä.

Alue on luonteeltaan haja-asutusluonteista maa- ja metsätalousvaltaista aluetta.

Rakentaminen on tiiveintä Ohtaansalmen ja Kuivinniemen välisellä alueella.

Väljintä rakentaminen on Kaavinjärven alueella ja molemmin puolin Kaavinkosken aluetta.

Maatalousalueet ovat keskittyneet Räsälänkylän ja Lapinjärven alueille.

Oheisessa taulukossa on esitetty yleiskaava-alueen rantavyöhykkeen nykyiset rakentamisen määrät. Kokonaismäärien lisäksi on esitetty rantavyöhykkeen (max 200 m rantaviivasta) nykyinen rakentamistehokkuus.

Taulukossa on suhteutettu rakennuspaikkojen määrä sekä todelliseen että ns. muunnettuun rantaviivaan. Muuntamismenetelmää (ks. kohta 2.3.2) on pääsääntöisesti käytetty rantakaavasunnittelujen yhtenä lähtökohtana.

RANTAVYÖHYKE (kpl)			RANTAVIIVA (km)		RAKENTAMIS- TEHOKKUUS (kpl/km)	
AM ja AO	RA	Yht.	Todell.	Muunn.	Yht./Tod	Yht./Muunn.
43	151	194	124	74	1,6	2,6

AM = maatalo
AO = omakotitalo
RA = loma-asunto

1.3.2 Maanomistus

Valtaosa suunnittelualueen rannoista kuuluu yksityisille maanomistajille. Maanomistajatiedot tiloittain rakentamistietoineen on esitetty erillisessä tilarekisterissä.

1.3.3 Elinkeinoelämä ja palvelut

Koko suunnittelualue on noin 20 km säteellä Tuusniemen kirkonkylästä. Paakkilan kylä sijaitsee Kiukoanniemen lounaispuolella. Kaavinjärven alueelta on suhteellisen lyhyt yhteys Kaavin kuntakeskukseen ja Rikkaveden alueelta Outokummun kuntakeskukseen.

Palvelujen osalta suunnittelualue tukeutuu siten useisiin taajamiin ja niiden palveluihin. Suunnittelualueella toimii maatiloja ja mm. matkailuun tukeutuvia yrityksiä.

Tuusniemen kunnassa suunnittelualueen läheisyydessä matkailuaktiviteetteja tarjoavat mm. viihdekeskus Hojo Hojo toimintoineen sekä Lohikannas kalastuksen osalta. Lisäksi suunnittelualueen läheisyydessä sijaitsee mm. Luikonlahden lomakylä, Vaikkojoen ympäristöön sijoittuvat yritykset erityisesti kalastuksen ja luontomatkailun osalta, Marianvaaran laskettelukeskus toimintoineen ja Outokummun erä- ja luontokeskus – Särkiselkä. Majoituspalveluita tarjoavat useat mm. em. ympäristöihin sijoittuvat yritykset.

1.3.4 Virkistysalueet / reitistöt

Kaavinjärveltä Kaavinkosken kautta Rikkavedelle ja edelleen Ohtaansalmen kautta Tuusniemen kuntakeskukseen ja Juojärvelle kulkee laiva-/ veneväylä. Kaavinjärven eteläosasta on vesireittiyhteys itäänpäin Melttuksen suuntaan ja sieltä edelleen Saarijärven kautta Vaikkojoen suuntaan. Rikkavedellä väyläyhteys ulottuu myös Luikonlahteen.

Kaavinjärven ja Rikkaveden solmukohdassa Kaavinkoskella sijaitsee palveluvarustukseltaan hyvätasoinen retkisatama.

Tuusniemi – Rikkalahti yhdystien varrella, Tuusniemeltä Kaavinkosken kautta Luikonlahden kylälle ja siitä eteenpäin Vaikkojoelle päin, kulkee Koillis-Savon retkeilyreitti.

Suunnittelualueen halki kulkee moottorikelkkareitti Tuusniemen suunnalta Kaavinkoskelle ja edelleen Luikonlahteen jatkuen sieltä itään päin mm. Maarianvaaran suuntaan.

1.3.5 Liikenne

Suunnittelualuetta rajaavat tai alueen kautta kulkevat seuraavat yleiset tiet:

- Valtatie 17 Kuopio- Joensuu (kulkee suunnittelualueen läpi eteläosassa aluetta)
- Seututie 566 Riistavesi – Kaavi (rajaa suunnittelualuetta luoteispuolella)
- Seututie 568 Loukeinen – Poutilanmäki (kulkee suunnittelualueen läpi pohjoisosassa aluetta)
- Yhdystie 5720 Tuusniemi – Rikkalahti (kulkee suunnittelualueen läpi)
- Oravin yhdystie 16484 (rajaa suunnittelualuetta lännessä)
- Liukonpellon yhdystie 16494 (kulkee suunnittelualueen läpi Kiukoonniemen kohdalla)

1.3.6 Yhdyskuntatekninen huolto

Kiukoonniemen pohjavesialueella on vedenottamo.

1.3.7 Kulttuurihistoriallisesti tai -maisemallisesti arvokkaat alueet ja kohteet

Tuusniemen kunnassa on suoritettu rakennushistoriallinen inventointi 1994. Seuraavassa on kootusti esitetty kaava-alueen kulttuurihistoriallisesti tai -maisemallisesti arvokkaat alueet ja kohteet.

Kaavinkosken kanavamaisema

Kaavinkoskelle 1900-luvun alussa tehdyn uittokanavan ylityspaikkana oli kääntösilta 1960-luvulle asti. Alueella on jäljellä kanavarannan kiveystä, lohkokiviset siltatuet ja sillanhoitajan vahtitupa pihapiireineen (Henttonen 1999).

Suositus: Kaavinkosken kanavanseutu on paikallisesti huomionarvoinen kulttuurimaisema, joka suositellaan turvattavaksi kaavamerkinnoin.

Kaavinkoski

Aholanmäen kulttuurimaisema

Aholanmäki on pieni kulttuurimaisena Saunajärven kaakkoiskulmalla. Alueella sijaitsee mm. vanha asuinpaikka, kivinavetta ja aitta. Alueeseen liittyy myös kivikautinen asuinpaikka.

Joentaustan kulttuurimaisema

Joentaustan talon ja sitä ympäröivän peltomaiseman muodostama kulttuurimaisema. Talon pihapiireineen edustaa vuosisadan alun rakentamista.

Lapinjärven kulttuurimaisema

Alueella hoidettua viljelysmaata, joka rajautuu järviin.

Räsälänkylän kulttuurimaisema

Viljelysmaisema Poritsanlahden länsi- ja pohjoisrannalla. Avoin kumpuileva viljelysranta, joka avautuu parhaiten Kaavin Lehtoniemeen vievälle tielle.

Kiukoolan kulttuurimaisema

Kiukoolan maisema on suunnittelualueen merkittävin kulttuurimaisema. Alueen rakennuskanta edustaa vuosisadan vaihteen rakentamista ja maisemallisesti kahden lahden väliin jäävä viljelysalue on merkittävä. Alue on huomioitu Tuusniemen rakennushistoriallisessa inventoinnissa.

81. Ohtaansalmi, Täyssinän rauhan rajakivi

Ohtaansalmen rantakalliolla sijaitsee 18.5.1595 solmitun rauhan rajamerkki. Merkissä on rajaviiva, Ruotsin puolella kolme kruunua ja Venäjän puolella vinoristi. Rajamerkki on muinaismuistolain tarkoittama kiinteä suojelukohde. Rajamerkki on ympäröity ketjuin ja merkin kahta puolta on rakennettu rappeutunut ulkoilmakatsomo ja esiintymislava.

82. Saunanimen tervahauta

83. Myllyjoen myllypaikka

1800 –luvun myllypaikka. Mylly lienee sijainnut lähellä puron suuta. Puro lienee padottu ylempää n. 150 m rannasta.

84. Kaavinkosken kanavasillan hoitajan asuinpaikka

Kaavinkosken vahtituvan ja piharakennuksen piirustukset on laatinut 1912 arkkitehti Thure Hellström Tie- ja vesirakennusten Ylihallitukselle.

Päärakennus on hirsinen tuvan ja kamarin käsittävä vuorattu rakennus. Piharakennus on osittain hirsinen, osittain lautarakenteinen navetan, aitan, halkovajan, tunkion ja käymälän käsittävä kokonaisuus. Saunan piirustukset Hellström laati 1913 vaihtoehtoisesti joko sisään- tai uloslämpiviä. Vahtituvan pihalla on erikoinen koristeellinen kaivokatos, jonka sisällä on iso pystytasossa oleva lankusta tehty väkipyörä.

Rakennukset ja rakenteet ovat jugend –tyylisiä, hyvin perustetut ja ne ovat päällisin puolin melko hyvässä kunnossa.

85. Kotaniemen nuottakota

1950 –luvulla rakennettu lautarakenteinen harmaa venetalas niemen kärjessä maisemallisesti näkyvällä paikalla. Omaperäiset vinoneliöaukot.

86. Kiukoolan vanhat rakennukset

Rakennushistoriallinen rakennuskokonaisuus maisemallisesti näyttävällä paikalla. Päärakennus on siirretty Tanskanniemeltä v. 1911, jossa se oli asbestilouhoksen konttorirakennuksena. Sen rakennusajaksi on arveltu v. 1907. Rakennus on jyrkkäkattoinen koristelluin päädyin. Puuliiteri, talli ja käymälärakennus 1850–60 –luvulta.

1.3.8 Muinaismuistokohteet

Tuusniemen kunnan toimeksiannosta Mikroliitti Oy inventoi syksyllä 1999 Rikkaveden ja Kaavinjärven rantayleiskaava-alueella muinaisjäänköksiä.

Alueelta tunnettiin ennestään kaksi irtolöytöpaikkaa, joista toinen on kivikautinen hajalöytöpaikka (tasatalta, Lapinjärven Levä) ja toinen rautakautinen hajalöytöpaikka (tuluskivi, Ohtaanniemi Karankaniemi). Yhtään kiinteää muinaisjäänköstä alueelta ei ennestään tunnettu.

Inventoinnin tuloksena löytyi kaksi uutta kivikautista asuinpaikkaa, joista toinen saattaa olla myös vanhemman metallikauden asuinpaikka. Saunajärven asuinpaikka sijaitsee hakatussa ja äestetyssä metsämaassa. Haapalahti - Riihijoensuun asuinpaikka on koskematon ja ehjä ja sijaitsee metsämaastossa.

Suunnittelualueella on seuraavat muinaisjäänkökohteet (kohdenumero viittaa kaavakartalle):

Tuusniemi 72 Emännäniemi	Mahdollinen kivikautinen tai varhaismetallikauden asuinpaikka	Rauhoitusluokka 2
Tuusniemi 73 Tupaniemi	Kivikautinen asuinpaikka	Rauhoitusluokka 2
Tuusniemi 74 Pyssynperä	Kivikautinen asuinpaikka	Rauhoitusluokka 2
Tuusniemi 75 Kiukoola	Kivikautinen asuinpaikka	Rauhoitusluokka 2
Tuusniemi 76 Saunajärvi	Kivikautinen asuinpaikka	Rauhoitusluokka 2
Tuusniemi 77 Haapalahti - Riihijoensuu	Kivikautinen tai vanhemman metallikauden asuinpaikka	Rauhoitusluokka 2

Museoviraston rauhoitusluokka:

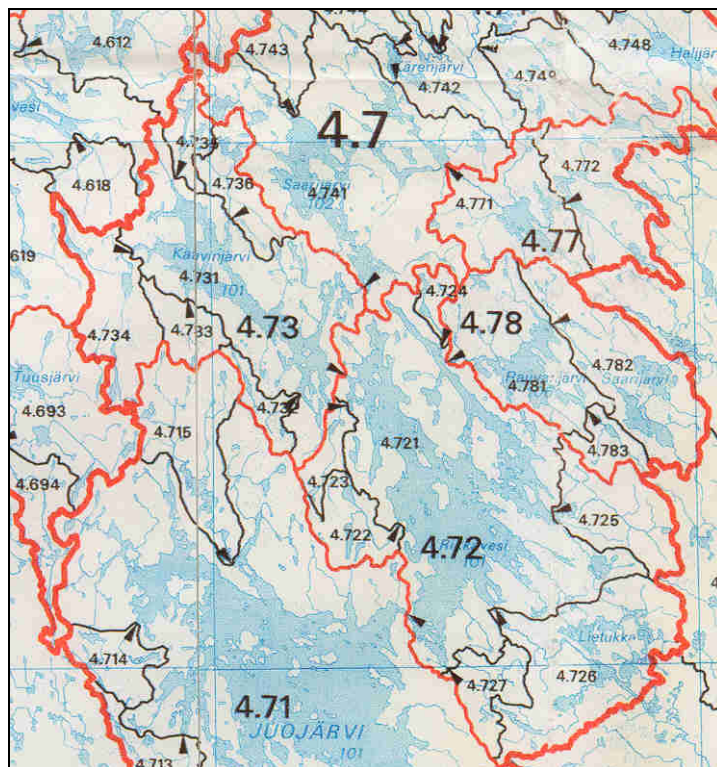
- 1 Merkittävä muinaisjäänkö, pyritään säilyttämään kaikissa tapauksissa - suojelukohde
- 2 Suojeltava muinaisjäänkö - suojelukohde
- 3 Tuhoutunut tai vähämerkityksinen muinaisjäänkö.

1.4 LUONNONYMPÄRISTÖ

1.4.1 Johdanto

Ympäristösuunnittelu Henttonen on tehnyt ympäristöarviointi ja mitoitusluokituksen Tuusniemen kuntaan vuonna 1999 Kaavinjärvi – Rikkavesi rantaosayleiskaavaa varten. Tarkoituksena on ollut hankkia tietoja selvitysalueen luonnonympäristöstä ja määrittellä niiden perusteella luonnonarvoiltaan ja maisemaltaan merkittävät kohteet sekä esittää suosituksia maankäytölle. (Erillisiite)

1.4.2 Vesi- ja pohjavesialueet

Kartta 1. Suurin osa alueen vesistöistä kuuluu Rikkaveden ja Kaavinjärven alueisiin.

Yleiskaava-alueen vesistöt kuuluvat Vuoksen vesistöön (vesistöalueen nro 4) ja Juojärven reittiin (4.7) (Ekholm 1993). Rikkavesi on Rikkaveden alueen (4.72) keskusallas, joka on yhteydessä Juojärveen Ohtaansalmen kautta. Rikkaveteen tulee vesiä koillisesta Rauvanjokea pitkin Rauvanjärven alueelta ja Kaavinkosken kautta Kaavinjärven alueelta (4.73). Kaavinjärven laskevista uomista huomattavin on Melttusvirta, joka kokoaa vesiä pohjoisesta Saarijärven alueelta.

Selvitysalueen vesistöt sijaitsevat pääosin Rikkaveden lähialueella (4.721) ja Kaavinjärven lähialueella (4.731).

Rikkaveden pinta-ala on 67 km² ja suurin syvyys 67 m. Kaavinjärven pinta-ala on 20,5 km² ja suurin syvyys 40 m. Molemmat järvet kuuluvat Juojärven kanssa saman säännöstelyn piiriin. Säännöstelyrajat ovat: alavesi 100,40, keskivesi 100,78 ja ylavesi 101,05 metriä merenpinnan tasosta.

1.4.3 Luonnon kannalta merkittävät kohteet

Seuraavassa on kootusti esitetty Ympäristösuunnittelu Henttosen ”Ympäristöarviointi ja mitoitusluokitus” –raportissa esitetyt ympäristön kannalta merkittävimmät kohteet (kohdenumerointi vastaa ko. raportin numerointia).

1.4.3.1 Kaavinjärvi

1. Tölpäkön kolohaavikko

Metsätalousalueella oleva vanha kulttuurivaikutuksen alainen lehtomaa. Paikalla kasvaa puolenkymmentä vanhaa haapaa (rym>200), joissa on koloja. Haapakasvusto edustaa harvinaista ikäluokkaa, jolla on erityisiä luonnonsuojelullista merkitystä mm. kääpien ja hyönteisten elinympäristönä.

Suositus: Alue on syytä merkitä metsien avainbiotooppikartoituksessa säästömetsäksi. Suositeltava kaavamerkintä on SL.

2. Halkokorven koskipuro

Hyvin kivikkoinen koskipuro, jonka karuutta lieventää hiirenporraslehto.

Suositus: Suositeltava kaavamerkintä SL.

3. Myllyjoen suu

Koskinen puro, jonka varrella Myllyrannan tilan alueella on nuorta kulttuurin muuttamaa metsää ja ylempänä puron varrella korpea.

Suositus: Suositeltava kaavamerkintä SL

4. Rasilampien puro

Rämeellä kiertävä luonnontilainen puro, jonka yläpäähän on kalojen liikkumisen ohjaamiseksi tehty aikanaan ohjainaitaa.

Suositus: Alue säilytetään luonnontilaisena. Suositeltava kaavamerkintä SL

5. Halkokorven puron yläosa

Karhunsammalkorven läpi kiemurteleva Halkokorvenjoki- nimisen puron uoma, joka suunnittelualan ulkopuolella häviää alempana rinteessä näkymättömiin.

Suositus: Suositeltava kaavamerkintä SL

6. Saarilahden Natura 2000 alue

Natura -ohjelmaan (YM:n tarkistettu ehdotus 16.4.1998) sisällytetty vanhan metsän alue, jonka leimaavana piirteenä on klimax -vaiheeseen ehtinyt rannan lähellä oleva koivuvaltainen metsä ja ylempänä jyrkässä rinteessä oleva kuusivaltainen metsä. Alueella sijaitsee paljon pötkelöitä, kolopuita ja maapuuta. Lahopuun lahoaste, järeys ja lajijakauma on edustava. Metsätyypit ovat MT-OMT ja hieman OMAT- lehtoa järven

rannassa, jossa kasvaa myös tervaleppää. Saarijoen puron ympäristö muodostaa rinteesä tihkupintoja muodostavan lehdon (kohde 33.).

Suositus: Luonnonsuojelulain mukaiseksi rauhoituskohteeksi muodostettava suojelualue. Suositeltava kaavamerkintä on SL.

24. Kaksoiset

Paikallisesti hyvä ja nätti lokkiluoto Kaavin ja Tuusniemen rajalla (Juvaste 1992). Kaksoilla pesii selkälökki (Henttonen 1999).

31. Myllyjoen lehtovirmajuurikorpi

Hiirenporrasta ja vähälukuisena lehtivirmajuurta (*Valeriana sambucifolia*) kasvava kuusikkokorpi. Alueella on ollut ilmeisesti myös myllylampi patoineen

33. Saarijoen kotkansiipilehto

Saarilahden Natura- alueen ytimen muodostaa Saarijoen puro. Sen varrella on edustava purolehto, jonka putkilokasveista merkittävimpiä ovat yleisenä kasvava velholehti (*Circaea alpina*), paikoitellen kasvava koiranvehnä (*Elymys caninus*) ja niukkana kasvava kotkansiipi. Puron lähetyvillä on tavattu myös metsälehmusta. Puron jyrkimmässä osassa on laajalle leviäviä tihkupintoja samalla kun puro levittäytyy metsäiseen rinteseen.

Suositus: Luonnonsuojelualueeksi SL

37. Haasialahden kartiokuusi

Yhdeksän metriä korkea dikotominen kuusi, joka kasvaa aivan Haasialahden rannassa. Puun yläosa on neulasistaan kääpiömäistä ja alaosa lähes normaalia. Puu haarautuu kahdesta kohdasta ja sen ympäryys on 105 cm.

Suositus: Suojeltava kuusen erikoismuoto.

41. Tölpäkön näköalakallio

Maisemallisesti merkittävä karu lakikallio, jolta on hyvä näköala Kaavinjärvelle. Suunnittelualueen paras näköalapaikka. Luoteispoukamassa on pieni hiekkaranta ja retkeilijöiden suosima nuotiopaikka.

94. Karhunkivi

6-7 kivenlohkareen synnyttämä erikoinen kivimuodostelma. Kivet ovat kiillegneissiiä.

Suositus: Suojeltava luonnonnähtävyytenä

1.4.3.2 Rikkavesi

7. Juojärven rantojensuojeluohjelman alue Rikkavedellä

Rikkaveden eteläosan saaristo sisältyy kolmesta erillisestä osasta koostuvan Juojärven saariston rantojensuojeluohjelma- alueeseen (Ympäristöministeriö 1993). Rantojensuojeluohjelman alue ulottuu suunnittelualueelle yhden kallioluodon (0,03 ha) osalta.

Suositus: Suositeltava kaavamerkintä on SL.

11. Kotaluotojen – Teyrisaaren linnustonsuojelualue (IBA)

Suomen ympäristökeskuksen IBA- alueiden luettelokohde (IBA = important bird area). Alue on tarkoitettu Rikkaveden selkävesilinnuston suojelemiseksi. Alueella pesii lähinnä selkälokkia, kuikkia ja kalatiiroja. Alueella on merkitystä myös muutonaikaisena vesilintujen levähdysalueena. Mm. nuolihaukan saalistusaluetta.

Suositus: Linnuston suojelun kannalta on toivottavaa, että loma-asuntoja tai rakennettuja mairinnouspaikkoja ei alueelle tehtäisi. Suositeltavat kaavamerkinnät ovat SL, MY, lu.

12. Selkäsaarten – Kokkosaaren linnustonsuojelualue (IBA)

Suomen ympäristökeskuksen IBA- alueiden luettelokohde (important bird area). Monimuotoinen pikkusaarten ja luotojen kokonaisuus, joilla pesii mm. selkälokki ja kalatiirakolonia. Maisemallisesti maa-alueet ovat yhteisalueina hakkaamattomia ja saarissa kasvaa mm. vanhoja kolohaapoja. Luodot ovat karuja ja eläimistön kannalta häirintäalttiita veneliikenteen takia.

Suositus: Suositeltavat kaavamerkinnät MY, lu

13. Sikosaaren linnustonsuojelualue (IBA)

Suomen ympäristökeskuksen IBA- alueiden luettelokohde (IBA = important bird area). Alue on tarkoitettu Rikkaveden selkävesilinnuston suojelemiseksi. Alueella pesii lähinnä selkälokkia, kuikkia ja kalatiiroja. Alueella on merkitystä myös muutonaikaisena vesilintujen levähdysalueena.

Suositus: Loma-asuntojen sijoittaminen linnustoalueen kohdalle ei ole suotavaa. Suositeltava kaavamerkintä on MY, lu.

28. Poikakiven tiirakolonia

Alueella elää suunnittelualueen merkittävin lintuyhdyskunta.

Suositus: Suositeltava kaavamerkintä SL, lu.

35. Karetinsaaren tuulenpesämänty

Rantojensuojeluohjelmaa peläten siemenpuuasentoon hakattu saari, jonka yhtenä säästöpuuna on tuulenpesämänty (f. Globosa). Suositus: Puun suojele hakkuilta

36. Kiukoolan riippahaapa

Nuorehko hyvämuotoinen yksilö, joka kasvaa aivan rantatöyräällä niemen kärjessä.

Suositus: Kohde on huomioitava kasvistollisena erikoisuutena.

47. Tornikallion – Torninpohjan luonnonmaisema

Maisemallisesti edustavinta osaa kallioperän ruhjesiirrosvyöhykkeestä, joka kulkee Juojärven Susilaksista Pienen Susijärven ja Liukonsuon kautta Kuivinlahdelle ja edelleen Kaavin Jynkkälähteen. Kalliorinne jyrkänteineen nousee rannasta 30 metriä.

48. Hoikkalahden perinnemetsälaidun

Kuivinniemen talon rannassa oleva metsälaidun on kauan käytössä ollut perinnebiotooppi. Suunnittelualueen ainut laidunnettu rantametsä.

49. Hoikkasaaren luonnonmaisema

Kapean ja matalan saaren puusto on vanhaa ja se ei anna näkösuojaa rakenteille

51. Jaakonsolan – Pyssynperän luonnonmaisema

Jaakonsola on kallioruhjeeseen muodostunut maisemallisesti merkittävä rantasolamuodostuma. Koko ranta solasta Pyssynperän niemeen on kallioista ja geologisesti omalaa- tuista. Pyssynperän ranta-alueelta on tehty esihistoriallisen asumisen havaintoja.

53. Kiukoonniemen luonnonmaisema

Geologisesti kiinnostava glasifluviaalinen muodostuma, joka nousee 30 metriä vesistön yläpuolelle. Maisemallisesti Kiukoonlahtea ja kulttuurimaisema- aluetta rajaava elementti. Harju on erittäin merkittävä tekijä esihistoriallisen asutuksen suhteen.

Suositus: Metsänhoitotoimien ja soranoton maisemallisiin vaikutuksiin on kiinnitettävä huomiota. Esihistoriallisten asuinalueiden kartoitus muodostuman ranta-alueella on tarpeen.

92. Kumpusaaren pohjoiskärjen siirtolohkare

93. Kumpusaaren keskiosan siirtolohkare

Suositus: Lohkareet säilytetään maamerkinä.

1.4.3.3 Muut alueet

34. Saunajärvi, sääskenvalkun kasvupaikka

Vuonna 1935 puronnotkelmasta, läheltä Saunajärven rantaa on löydetty harvinainen kämmekkäesiintymä (*Microstylis monophyllos*). Viimevuosina kämmekästä ei ole tehty havaintoja. Kämmekä on kalkinvaatija, joten kasvistollisesti puron varsi kokonaisuudessaan voi olla mielenkiintoinen alue. Sääskenvalttu on luonnonsuojelulla rauhoitettu kasvi.

2 SUUNNITTELUTAVOITTEET

2.1 YLEISTAVOITTEET

Tuusniemen kunta on päättänyt tarkastella uudelleen ja osin muuttaa v. 2000 laadittua Kaavinjärvi - Rikkavesi rantaosayleiskaavaa. Tämä yleiskaavamuutos tulee

- täydentämään aikaisemmin v. 2000 laadittua rantayleiskaavaa ns. rantarakentamisen mitoitustarkastelujen osalta
- koskettamaan myös niitä tiloja, joiden osalta aikaisempi kaava (v. 2000 kaava) tuli kumotuksi hallinto-oikeudessa ja palautettua kunnalle uudelleen valmisteltavaksi
- ratkaisemaan joidenkin maanomistajien esittämät rakentamattomien rakennuspaikkojen siirto ja joidenkin alueiden käyttötarkoituksenmuutos -mahdollisuudet
- korvaamaan kokonaisuudessaan v. 2000 laaditun rantaosayleiskaavan

Yleiskaavamuutoksella ei tehdä periaatteellisia muutoksia voimassa olevaan Kaavinjärvi – Rikkavesi rantaosayleiskaavaan. Muun muassa rakennuspaikkojen mitoituserusteet säilyvät aikaisemmin laaditun yleiskaavan mukaisina.

Haja-asutusalueiden osalta tavoitteena on, että ranta-alueilla rakennusluvut hajarakentamiseen voidaan myöntää suoraan kunnanvaltuuston hyväksymän oikeusvaikutteisen osayleiskaavan pohjalta. Osayleiskaava siten vähentää poikkeuslupakäsittelyjä sekä rantavyöhykkeellä maanomistajakohtaisten ranta-asemakaavojen laadintatarpeita.

Seuraavissa kohdissa on kuvattu Kaavinjärvi – Rikkavesi rantaosayleiskaavalle asetetut tavoitteet, jotka siis noudattelevat aikaisemmin laaditun rantaosayleiskaavan tavoitteita.

Suunnittelulla pyritään yleiset ja yksityiset edut turvaamaan hallittuun maankäyttöön kestävä kehityksen periaatteita noudattaen seuraavasti:

- rakentamisen määrä (mitoitus) ja aluekohtainen sijoittelu määritellään alueen rantavyöhykkeelle siten, että se on sopuoinnussa luonto- ja kulttuuriympäristön kestokyvyn kanssa
- kaavoituksella pyritään tukemaan alueen pysyvän asutuksen säilymistä ja edistämään myös uuden pysyvän uuden muodostumista
- maa- ja metsätalouden sekä kalastuksen toimintaedellytykset on turvattava myös tulevaisuuden olosuhteissa
- matkailuelinkeinojen toimintaedellytysten parantamiselle alueella on luotava suotuisat kaavalliset valmiudet
- yleisen virkistyksen kannalta tärkeille alueille on turvattava pysyvä virkistyskäyttömahdollisuus. Näitä ovat uimarannat, venevalkamat, rantautumispaikat sekä ulkoilu- ja retkeilyalueet ja -reitit

2.2 MAANKÄYTÖLLISET TAVOITTEET

2.2.1 Pysyvä asutus, loma-asutus ja maanomistus

Rakentamisen yksityiskohtaisen määrittelyn tulisi haja-asutusalueilla tapahtua pääsääntöisesti suoraan osayleiskaavan pohjalta.

Haja-asutusalueilla loma-asutuksen sijoittamisessa kiinnitetään huomiota olevien taajama- ja kyläkeskusten tukemiseen. Loma-asutuksen lisäksi taajama- ja kyläkeskusten sekä hyvien tieyhteyksien läheisyydessä voidaan osoittaa pysyvää asutusta.

Osayleiskaavan keskeisenä tavoitteena haja-asutusalueilla on osoittaa rantavyöhykkeelle sijoitettavissa olevien asuntojen, pääosin loma-asuntojen, rakennuspaikkojen kokonaismäärä ja likimääräinen sijainti tilakohtaisesti tarkasteltuna.

Rakennusoikeutta käsitellään haja-asutusalueilla maanomistajakohtaisesti ja rakennusoikeutta voidaan siirtää saman maanomistajan omistamien tilojen välillä, mikäli se on kokonaisrakenteellisesti perusteltavissa. Rakennusoikeutta pyritään siirtämään erityisesti luonto- ja maisemasuhteiltaan herkkien alueiden osalta muille saman maanomistajan ranta-alueille. Rakennusoikeuden siirrot eivät saa kuitenkaan johtaa maanomistajan tai ympäristön kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen.

Rakennusoikeuden kohdistamisessa kiinnitetään huomiota alueiden sijaintiin suhteessa toiminnalliseen kokonaisrakenteeseen, ympäristölliseen rakennettavuuteen sekä toisaalta maanomistajien yhdenvertaiseen kohteluun.

Loma-asutuksen sijoittamisessa yhtenä tavoitteena on, että virkistykseen kannalta keskeisten ranta-alueiden käyttömahdollisuus yleiseen virkistykseen säilyy ja että jokamiehen oikeudella käytettäviä vapaita ranta-alueita säilyy riittävästi.

Toisaalta tavoitteena on loma-asuntojen sijoittaminen keskitetyksi siten, että rakentamisalueille järjestettävät liikenneyhteydet sekä sähkö- puhelin- ymv. yhteydet ovat hyödynnettävissä mahdollisimman tehokkaasti kohtuullisin kustannuksin.

2.2.2 Luonto- ja kulttuuriympäristön suojelu ja maisemanhoito

Luonto

Selvitysalueen merkittävimmät luontoarvot liittyvät Juojärven saariston rantojensuojeluohjelma-alueeseen ja Outokummun-Kaavin seudun oligotrofiset järvien IBA lintualueisiin. Muutkin selvityksessä mainitut luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet on pyrittävä säilyttämään rakentamattomina siirtämällä rakentamista sitä paremmin kestäville alueille. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tulee rakennusten sijoittamiseen kiinnittää erityistä huomiota.

Suojelualueita lukuun ottamatta luonto- ja maisemakohteet voidaan kaavassa osoittaa maatalous- tai maa- ja metsätalousalueiksi, joilla on mahdollisesti maisema- ja luontoarvoja. Kaikkialla kaava-alueella rakennuspaikat on pyrittävä ryhmittelemään niin, että vapaata rantaa jää riittävästi luonnonvaraisen luonnon ja yleisen virkistyskäytön tarpeisiin.

Kulttuuri ja maisema

Rakennetun ympäristön kannalta tärkeää on turvata monimuotoinen ja eri aikakausista kertova kulttuuriympäristö. Täydennysrakentaminen tulee sopeuttaa olevaan ympäristöön. Kulttuurihistoriallisten rakennuskohteiden suojelutarpeista ja – mahdollisuuksista sekä kohteita koskevista maankäyttösuunnitelmista on neuvoteltava kohteen omistajan ja museoviraston kanssa.

Rakentamisen sijoittamisessa pyritään huomioimaan maisema-arvojen säilyttäminen. Maisemallisesti arvokkaita yksittäisiä kohteita ovat esim. kalliorannat, yhtenäiset peltoaukeat, avoimet rannanosat, pienet saaret ja luodot kuin myös kapeat niemet ja salmet.

Maaseudun alkuperäisen luonnon ja kulttuurimaiseman säilyttämistä sekä luonnon monimuotoisuutta voidaan edistää hoitamalla ja perustamalla tarvittaessa ekologisina käytävinä toimivia suojakaistoja, kosteikkoja ja altaita. Ne voidaan toteuttaa vapaaehtoisin luonnonhoitosopimuksin.

Metsämaiseman hoitoon liittyvien ohjeiden osalta tukeudutaan Metsäkeskus Tapion suosituksiin. Lomarakentaminen ohjataan peitteisille rannoille. Avokalliot, riittävää suojapuustoa vailla olevat niemet ja kannakset tulisi jättää rakentamatta samoin kuin pienet saaret ja kapeat niemet. Kaavaratkaisuilla voidaan ohjata maisema-arvojen huomiointia myös rakennettavilla alueilla. Tavoitteena on sovittaa rakennukset maisemaan.

Kulttuurimaiseman osalta keskeisiä tavoitteita ovat alueen elinvoimaisuuden säilyttäminen ja parantaminen, viljelymaiseman avoimuuden säilyttäminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen (esim. perinnebiotoopit), ekologisen kestävyuden lisääminen (esim. suojavyöhykkeet) sekä virkistysmahdollisuuksien kehittäminen.

Peltojen ja niittyjen metsittämistä tulisi välttää kulttuurimaisemallisesti arvokkailla alueilla. Maisemakuvaa ei tulisi sulkea jatkossakaan, olipa kyseessä arvokas kylämaisema tai yhtenäinen viljelymaisema. Kaavasuosituksilla tulee mahdollisuuksien mukaan pyrkiä ohjaamaan maisema-arvojen säilyttämistä.

2.3 RANTARAKENTAMISEN PERIAATTEET

Pääperiaate on, että rakennusoikeus perustuu kunkin tilan rantaviivan pituuteen ja luontosuhteiden sekä sijainnin perusteella määriteltyyn rantaluokitukseen.

Mitoituksella osoitetaan kuinka paljon kaavassa voidaan osoittaa teoreettista rakennusoikeutta erilaisiin maankäyttötarkoituksiin. Seuraavat periaatteet toimivat osayleiskaavan ranta-alueiden suunnitteluratkaisujen pääsääntöisinä mitoitusperusteina. Mitoitusperusteet ovat tavoitteellisia ja likimääräisiä. Maankäyttöratkaisujen suunnitteluvaiheessa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet sekä erityisesti myös maanomistajien kutakin ranta-aluetta koskevat toiveet.

Rantavyöhykkeellä tarkoitetaan aluetta joka ulottuu maksimissaan 200 metrin etäisyydelle rantaviivasta maastolliset olosuhteet huomioiden. Rantavyöhykkeen ulkopuolinen rakentaminen toteutetaan kulloinkin voimassa olevan rakennusjärjestyksen sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.

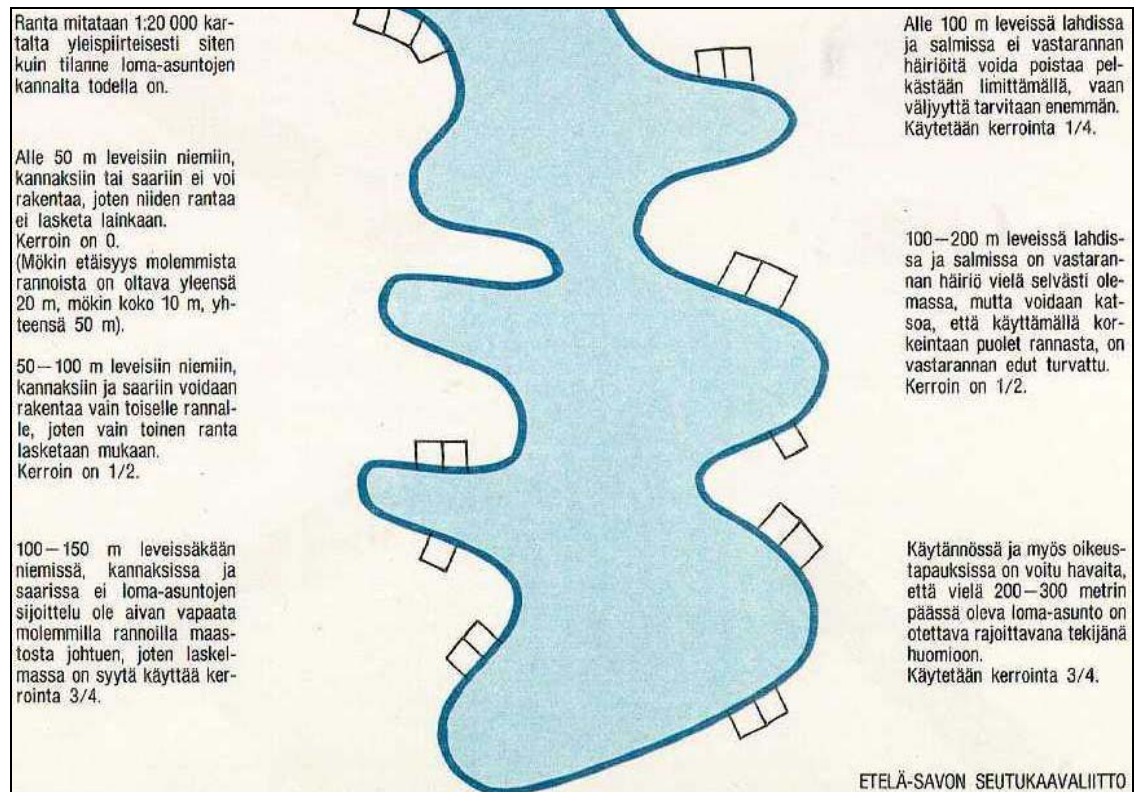
2.3.1 Kantatilaperiaate

Rantarakennusoikeuden tasapuolisessa määrittämisessä lähdetään ns. kantatilaperiaatteesta. Kantatilan määrittelyn perusajankohtana käytetään vuotta 1969, joka on ranta-kaavalain voimaantulivuosi. Kantatilatarkastelussa selvitetään ne alkuperäiset tilat, jotka alueella olivat tuona ajankohtana. Kantatilaperiaatetta noudatettaessa jaetaan mitoitusnormituksen mukaan tuleva rakennusoikeus ko. kantatilan alkuperäisen rantaviivamäärien perusteella. Kantatilan uusien rakennuspaikkojen määrä saadaan vähentämällä ko. kantatilan kokonaisrakennusoikeudesta jo rakennetut ja lohkotut sekä rakennusluvan saaneet rakennuspaikat.

2.3.2 Rantaviivan laskentaperiaate

Ranta-alueiden rantaviivan pituus mitataan ajantasaisilta 1:10 000 kiinteistörekisterikartoilta. Rakennusoikeuden määrittelyssä käytettävä ns. muunnettu rantaviiva lasketaan Etelä-Savon seutukaavaliiton kehittämän menetelmän mukaan huomioiden maanomistajien tasapuolinen kohtelu ja paikalliset olosuhteet. Muunnettu rantaviiva huomioi kaapeiden lahtien ja niemien vaikutuksen rakentamiseen.

Muunnetun rantaviivan laskentaperiaate

2.3.3 Rantojen mitoituluokat ja mitoituserusteet

Rannat on luokiteltu luonnon ympäristöarvojen ja kestokyvyn sekä sijaintiin liittyvien edullisuustekijöiden perusteella. Luokitus pohjautuu Ympäristösuunnittelu Henttosen v. 1999 laatimaan Ympäristöarviointi ja mitoituluokitus -selvitykseen.

Rantamitoitusluokat (erillinen liitekartta)

RANNAN LUOKITUSPERUSTEET	MITOITUS rak.paikkoja / muunnettu ranta-km
Rakentamiseen hyvin soveltuvat rannat	5-6
Tavanomaiset rannat	5
Maisemallisesti tai ekologisesti arat rannat	3-4
Rakennuskelvoton ranta (avosuot, jyrkänteet, tiepenkereet yms.) Alle 1 ha:n saaret ja alle 4 ha:n lammet	0

Rantaluokituksen perusteluja

Rakentamiseen hyvin soveltuvat rannat

- Paakkilan – Kotaniemen alue
- Kaavinkosken ympäristö
- Poritsanlahden – Ahoniemen alue

Vaikka millään näistä alueista ei ole enää palveluja, ne tukeutuvat hyvien tieyhteyksien ja sijaintinsa puolesta oleviin taajamiin ja kyliin. Näistä tärkeimmät ovat Tuusniemen kirkonkylä ja Paakkila, mutta tärkeitä ovat myös Kaavin kirkonkylä ja Luikonlahti.

Kaikilla näillä alueilla on vanhastaan pysyvää asutusta, joten yhdyskuntateknisen huollon verkostot (lähinnä sähkö ja vesijohto) ovat osin jo valmiina ja helposti laajennettavissa. Tämä edesauttaa myös pysyvän asumisen sijoittumista näille ranta-alueille, joka on eräs kunnan asettama tavoite.

Tavanomaiset rannat

- Kaavinkosken – Kuivinniemen alue
- Ahoniemen – Karankaniemen alue

Näiden alueiden saavutettavuus sekä etäisyystekijän että olevan tiestön osalta on edellistä ryhmää selvästi huonompi, tosin paranemassa Tölpäkön alueelle jo laaditun rantakaavan toteuttamisen myötä. Rakentamista rajoittavia erityisiä luontoarvoja ei näihin alueisiin juurikaan sisälly.

Erityisten luontoarvojen rannat

- Karankaniemen – Saunaniemen alue
- Pienten lampien järvien ja lampien alueet
- Saaret

Karankaniemen – Saunaniemen alue muodostaa tämän kaava-alueen ehdottomasti tärkeimmän, laaja-alaisen luontoarvokokonaisuuden. Sillä sijaitsee mm. koko kaava-alueen ainoa Natura 2000 –kohde.

Rannat, joita ei voida katsoa rakennuskelpoisiksi

- alle 1 ha:n saaret
- suorantoja on jonkin verran pikku järvillä ja lammilla
- jyrkänteitä ei juuri ole

Lisäksi noudatetaan seuraavia periaatteita

- Lomakylätyyppiset alueet ratkaistaan tapauskohtaisesti
- Kullekin rantarakennusoikeuttaan käyttämättömälle kantatilalle voidaan osoittaa yhden loma-asunnon rakennuspaikka vaikka mitoitusnormi ei täytyisikään. Rantaviivan pituuden on kuitenkin oltava vähintään 40 m, kuten rakennusjärjestyksessäkin määrätään.
- Jo rakennetut rakennuspaikat säilyttävät rakennusoikeutensa, vaikka em. mitoituserusteet eivät täytyisikään, elleivät erityisen painavat ympäristösyöt muuta vaadi.
- Saman omistajan eri tiloja käsitellään yhtenä kokonaisuutena rakennusoikeuden määrittämisessä ja uusien rakennuspaikkojen sijoittelussa.
- Edellä olevista mitoitusperusteista voidaan yksittäistapauksissa poiketa, jos ne johtavat ilmeiseen kohtuuttomuuteen.
- Osa rantarakennuspaikoista voidaan osoittaa pysyvään asuinkäyttöön. Kyseen tulevat ensisijaisesti Paakkilan – Kotaniemen alue, Kaavinkosken lähiympäristö ja Kaavinjärven pohjukka.

3 OSAYLEISKAAVA JA SEN YLEISPERUSTELUT

3.1 YLEISTÄ

Kaavinjärvi Rikkavesi alueen moninaiset ympäristölliset lähtökohdat ja suunnittelulle asetetut tavoitteet huomioiden on laadittu kokonaisrakenteen kannalta tarkoituksenmukainen - tulevaa maankäyttöä palveleva ja kehittävä - yleiskaavaratkaisu.

Yleiskaavamuutosten ja täydennysten valmistelun aikana järjestettiin maanomistajille neuvottelupäivien muodossa mahdollisuus keskustella maankäyttöratkaisuista henkilökohtaisesti suunnittelijan kanssa. Lisäksi on pidetty useita neuvotteluja suoraan suunnittelijan ja maanomistajien välillä.

Osayleiskaava-aineiston ja sen käsittelyprosessin pohjalta tietoisuus suunnittelualueen nykytilanteesta ja erityisesti maankäytöllisestä tulevaisuudesta lisääntyy ja selkiintyy.

Tämä edesauttaa maanomistajia ja muitakin, joiden oloihin kaavaratkaisu vaikuttaa, valmistautumaan tuleviin muutoksiin sekä yksittäisellä tilakohtaisella että laajemmalla aluekohtaisella tasolla.

Kaavaprosessin päävaiheet

3.2 VALTAKUNNALLISTEN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEIDEN HUOMIOINTI

Maankäyttö- ja rakennuslain yleisenä tavoitteena on järjestää alueidenkäyttö niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmentävät ja syventävät lain yleisiä tavoitteita ja niistä johdettuja kaavojen sisältövaatimuksia valtakunnallisesta näkökulmasta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on huomioitu Kaavinjärvi - Rikkavesi ympäristön osalta seuraavasti:

- Yleiskaavaratkaisussa on otettu huomioon haja-asutukseen ja yksittäistoimintoihin perustuvat elinkeinot sekä maaseudun tarve saada uusia pysyviä asukkaita mm. suuntaamalla asuinrakentamista ensisijaisesti kyläalueiden läheisyyteen ja tukemalla maaseutumatkailua (esim. Kaavinkosken kehittäminen matkailualueena)
- yleiskaavaratkaisu ei synnytä uusia taajamarakenteita, vaan kaavan mukainen rantarakentaminen on määrältään haja-asutusluonteista
- osoitettu uusi maankäyttö tukeutuu oleviin päätieyhteyksiin
- kulttuuriympäristön arvojen turvaaminen on kaavassa huomioitu
- luonnon kannalta arvokkaiden kokonaisuuksien ja kohteiden säilyminen on kaavassa huomioitu

3.3 KOKONAISRAKENNE

Yleiskaavalla on ratkaistu ranta-alueiden rakennusoikeudet tilakohtaisesti huomioiden eriluonteiset ympäristölliset kokonaisuudet.

Kokonaisrakenteessa kaava korostaa mm seuraavaa:

- runsaimman rakentamisen alueita ovat Kaavinjärven pohjoisosan mm. Kaavin kirkonkylän läheiset alueet, Rikkavedellä Ohtaansalmen - Kiukoanniemen ympäristö Kuopio – Joensuu valtatie ja Paakkilan kylän läheisyydessä
- matkailualueina voidaan kehittää Ohtaansalmea jo aikaisemmin laaditun rantakaavan aluevarausten pohjalta, lisäksi muutoksena edelliseen yleiskaavaan nähden on osoitettu matkailualuevaraus Kaavinkosken alueelle
- Muutoin ranta-alueet on suunniteltu pääsääntöisesti loma-asutopainotteisina haja-asutusluonteisina alueina
- Yksittäisten kulttuurin kannalta arvokkaiden rakennus- tai muinaisjäännöskohteiden ohella kaava korostaa Kaavinkosken, Aholanmäen, Joentaustan, Lapinjärven, Räsälänkylän, Kiukoolan kulttuurimaisemakokonaisuuksia (km, MA)
- Luontoarvojen osalta kaavaa korostaa mm. Saarilahden Natura 2000 –aluetta, Rikkaveden osalta linnuston suojelun kannalta merkittäviä kokonaisuuksia (IBA – alueet)
- Koko alueen kattavat vesireitit

Kaavinjärvi – Rikkavesi alueen toiminnallisten ja ympäristöllisten mahdollisuuksien tunnistaminen ja näiden tukeminen kullekin osa-alueelle parhaiten soveltuvin maankäyttöllisin aluevarauksin edesauttaa suunnittelualueen kehittämistä kokonaisuutena. Maankäyttölliset ratkaisut on suunniteltu huomioiden kunkin osakokonaisuuden erityispiirteet.

Tavoitteena yksilöidyillä kaavamerkinnoilla ja – aluevarauksilla on sovittava rakennusoikeuden määrä ja sen sijoittuminen olevaan paikalliseen ympäristöön. Rakentamisen sijoittumisperusteet ja rakennusoikeudet ovat erilaisia riippuen ympäristöstä ja rakennusten käyttötarkoituksesta.

Uusien rakentamisalueiden sijoittamisessa on pyritty huomioimaan maisemasta, luonnosta, perinteisestä kulttuurista ja rakentamisesta koostuvat elementit ja tähdätty kokonaisrakennetta eheyttäviin maankäyttöratkaisuihin.

3.3.1 Muutokset edelliseen rantaosayleiskaavaan nähden

Tämän yleiskaavamuutosprosessin tavoitteena on ollut

- täydentää aikaisemmin v. 2000 laadittua rantayleiskaavaa ns. rantarakentamisen mitoitustarkastelujen osalta
- laatia yleiskaava koskettamaan myös niitä tiloja, joiden osalta aikaisempi kaava (v. 2000 kaava) tuli kumotuksi hallinto-oikeudessa ja palautettua kunnalle uudelleen valmisteltavaksi
- ratkaista joidenkin maanomistajien esittämät rakentamattomien rakennuspaikkojen siirrot ja joidenkin alueiden käyttötarkoituserämuutokset

Merkittävimmät kaavamuutokset aikaisempaan yleiskaavaan nähden ovat seuraavat

- Kaavinjärven pohjoisosan Rydönlahden rannalla tilalla 8:20 on siirretty yhden loma-asunnon rakennuspaikan sijaintia
- Tornatorin Kaavinjärven tilalta 10:11 on siirretty kaksi loma-asunnon rakennuspaikkaa Rikkaveden rannalle Kaavinkosken eteläpuoliselle alueelle
- Mäkijärven eteläsivustalla tilalla 6:56 loma-asunnon rakennuspaikka on siirretty rakentamiseen kelvolliselle paikalle
- Kierinniessä tilan 2:65 loma-asunnon rakennuspaikkoja on hieman siirretty
- Kaavinkosken länsipuoleisen tilan 1:5 matkailupalvelujen aluevaraukset on muutettu loma-asunnon rakennuspaikoiksi
- Kaavinkosken kohdalle on osoitettu uudet matkailupalvelujen aluevaraukset
- Iso Kumpusaaren tilalle 4:33 on osoitettu mitoituserusteiden mukaan kuuluva uusi loma-asunnon rakennuspaikka
- Rikkaveden Levälahden rannalla kaksi loma-asunnon rakennuspaikkaa on muutettu asuinrakennuspaikoiksi
- Rikkaveden Saunanalus –niemessä, Vuohiniemessä, Kotaniemessä ja Kiukoonniemessä on vähäisesti siirretty yhteensä neljän loma-asunnon rakennuspaikan sijaintia
- Tilan 1:19 sisäisenä siirtona on siirretty yksi loma-asunnon rakennuspaikka Leväjärveltä Saunajärvelle
- Kiukoolammelta rakentamiseen soveltumattomalta paikalta on yksi loma-asunnon rakennuspaikka siirretty Kotalahden rannalle ja samalla muutettu asuinrakennuspaikaksi
- Kiukoolammen rannalla on yksi loma-asunnon rakennuspaikka siirretty tilalta 16:55 tilalle 7:7 (sovittu maanomistajien kesken)
- Kotalahden rannassa on poistettu yksi loma-asunnon rakennuspaikka tilalta 1:170, koska kyseinen paikka ei ympäristöllisesti eikä etäisyysvaatimustensa takia sovellu rakennuspaikaksi

- Kiukoonlahden rannalla tilalle 1:136 on mitoitusperusteiden mukaisesti lisätty vielä kaksi loma-asunnon rakennuspaikkaa
- Kuivinniemen Hoikkalahdesta on siirretty yksi loma-asunnon rakennuspaikka Tornionlahteen ja muutettu samalla asuinrakennuspaikaksi
- Em. lisäksi luonnos- ja ehdotusvaiheiden palautteen perusteella on muutettu 8 loma-asunnon rakennuspaikkaa asuinrakennuspaikoiksi mm. Kuivinlahden rannoilla

Maankäytöllisten muutosten lisäksi kaavamerkintöjä on yhtenäistetty vastaaviksi kuin Tuusniemen kunnan muissa aikaisemmin laadituissa rantayleiskaavoissa.

3.3.2 Ranta-alueet

Ranta-alueille on tavoiteasettelun mukaisilla mitoitusperusteilla osoitettu omarantaisia rakennuspaikkoja. Nämä rakennuspaikat on sijainnista riippuen osoitettu loma-asuntojen (RA) tai asuinrakennusten (AO) rakentamiseen.

Rantavyöhykkeellä rakennuspaikat on todettu yksiselitteisinä aluevarauksina. Rantavyöhykkeen (maksimi 200 m rantaviihvasta) tausta-alueilla haja-asutus rakentaminen tulee ratkaista tapauskohtaisesti osayleiskaavan yleisten ja aluekohtaisten määräysten pohjalta.

Rantarakentamisoikeus on määritetty ns. kantatiloittain ja maanomistusyksiköittäin. Maankäytölliset muutokset suhteessa aikaisemmin laadittuun rantayleiskaavaan on sovitettu maanomistajakohtaisten neuvottelujen ja yleiskaavan tavoiteasettelua noudattaen.

Rakentamiselta vapaaksi jäävät ranta-alueet palvelevat mm. yleistä rantautumista, retkeilyä ja vesillä liikkumista.

Rantavyöhykkeelle sijoittuvat rakennuspaikat on sijoitettu ryhmiin siten, että yhtenäisiä ja mahdollisimman laajoja vapaita ranta-alueita jäisi em. tarkoituksiin riittävästi.

Yleiskaavan mukainen rantavyöhykkeen rakennusoikeus:

RANTA-ALUEET	RANTAVYÖHYKKEEN RAKENNUSPAIKAT (kpl)	RANTAVIIVA (km)		TEHOKKUUS (kpl/km)	
		Tod.	Muun.	kpl/Tod.	kpl/Muun.
NYKY-TILANNE	194	124	74	1.6	2.6
KAAVA-TILANNE	432			3.5	5.8

Kaavan mukainen rakennuspaikkojen kokonaismäärä on reilusti yli 50 rakennuspaikkaa suurempi kuin puhtaasti teoreettinen mitoituslukujen mukainen määrä. Ero johtuu seuraavista syistä:

- laadittujen rantakaavojen mitoitus on selkeästi suurempi kuin yleiskaavan mitoitus
- aikaisemmin suorilla rakennusluvilla / poikkeusluvilla tapahtunut rakentamisen määrä on monin paikoin ylittänyt yleiskaavassa käytetyn mitoituksen
- osittain myös melko pirstaleinen tilarakenne yhdessä kantatilaperiaatteen kanssa nostaa kokonaismoititusta (eli ennen v. 1969 tapahtunut rakentaminen)

3.3.3 Kulttuurimaisema-alueet

Kulttuurimaisema (km) -vyöhykemerkinällä on likimääräisesti kaavakartalla rajattu ja siten tuotu tietoisuuteen maisemallisesti arvokkaita ja / tai historiallisesti merkittäviä kulttuurimaisemakokonaisuuksia.

Kulttuurimaisemien elementtejä ovat laajat ja yhtenäiset viljelysalueet, näiden yhteyteen sijoittuvat tilakeskukset sekä avoimia tiloja rajaavat metsänreunat ja näkymiä elävöittävät metsäsaarekkeet.

Kaavasuositus:

Ympäristön tilaan vaikuttavia toimenpiteitä suoritettaessa sekä alueen maankäytön tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi ottaa erityisesti huomioon alueen kulttuurimaiseman arvot.

Rakennusten ja rakenteiden tulisi sopeutua malliltaan, materiaaleiltaan, mittasuhteiltaan ja värityksen puolesta alueen luonto- ja kulttuurimaisemaan. Avoimille peltoalueille rakentamista tulisi välttää.

Uudet rakennukset tulisi pyrkiä sijoittamaan kulttuurimaiseman ehdoilla, sitä täydentäen tai olemassa olevien rakennusten ja rakennusryhmien yhteyteen. Pihapuina ja puukujissa tulisi suosia ympäristössä jo olevia perinteisiä lajeja.

Tällä km -rajauksella on kohdennettu kaavakartalle seuraavat maatalouskulttuurikokonaisuudet:

- Kaavinkosken, Aholanmäen, Joentaustan, Lapinjärven, Räsälänkylän, Kiukoolan kulttuurimaisemakokonaisuudet

3.3.4 Luonnonympäristö

Yleiskaava-alueen luonnonympäristössä korostuvat seuraavat laaja-alaiset kohteet.

- Saarilahden Natura 2000 –alue
- Juojärven rantojensuojeluohjelman alue Rikkavedellä
- Kotaluotojen – Teyrisaaren linnustonsuojelualue (IBA)
- Selkäsaarten – Kokkosaaren linnustonsuojelualue (IBA)
- Sikosaaren linnustonsuojelualue (IBA)

Luonnonsuojelun turvaamiseksi osayleiskaavassa on luontoarvojen merkittävyys huomioiden käytetty eriasteisia kaavamerkintöjä määräyksineen ja suosituksineen.

3.3.5 Reitistöt

Osayleiskaavassa on osoitettu alueella jo kulkevat vesireitit. Virkistys- ja matkailutoimintojen kehittäminen voi tukeutua näiden jo olevien reittien varaan.

3.4 MAANKÄYTÖLLISET ALUEVARAUKSET

3.4.1 Ympärivuotinen asutus

Suunnittelualan asutus sijoittuu pääosin Kaavinjärven pohjoisosiin lähelle Kaavin kirkkylää ja toisaalla Rikkaveden Ohtaansalmen puoleisille alueille sekä toisaalta eripuolille suunnittelualuetta perinteisten maatalouteen kytkeytyvien asuinalueiden läheisyyteen.

Osayleiskaavassa on käytetty seuraavia asuinalueita koskevia kaavamerkintöjä:

Erillispientalojen alue (AO)

Alue on tarkoitettu ympärivuotisten asuntojen rakentamiseen.

Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden tai kahden perheen asuinrakennuksen lisäksi saunan ja tarvittavia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 300 m². Rantaan rajautuvilla rakennuspaikoilla asuinrakennuksen tulee olla vähintään 25 m ja kokonaispinta-alaltaan enintään 36 m² suuruisen rantasaunan vähintään 15 m etäisyydellä keskiveden korkeuden mukaisesta rantaviivasta. Erillinen grillikatos, jonka kerrosala on enintään 10 m², voidaan rakentaa vähintään 10 metrin päähän rantaviivasta. Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 5000 m², josta ympäristölautakunta voi erityisestä syystä myöntää poikkeuksen.

Erillispientalojen alue (AO-1)

Alue on tarkoitettu ympärivuotisten asuntojen rakentamiseen.

Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden tai kahden perheen asuinrakennuksen lisäksi saunan ja tarvittavia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 200 m². Rantaan rajautuvilla rakennuspaikoilla asuinrakennuksen tulee olla vähintään 25 m ja kokonaispinta-alaltaan enintään 36 m² suuruisen rantasaunan vähintään 15 m etäisyydellä keskiveden korkeuden mukaisesta rantaviivasta. Erillinen grillikatos, jonka kerrosala on enintään 10 m², voidaan rakentaa vähintään 10 metrin päähän rantaviivasta. Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m², josta ympäristölautakunta voi erityisestä syystä myöntää poikkeuksen.

Luku AO -merkinnän alapuolella osoittaa alueen rakennuspaikkojen enimmäismäärän.

Maatilojen talouskeskusten alue (AM)

Alue varataan maatilojen talouskeskuksille.

Alueelle saa sijoittaa maataloutta ja siihen soveltuvia sivuelinkeinoja palvelevaa rakentamista asuin-, tuotanto- ja talousrakennuksineen. Talouskeskuksen yhteyteen saa sijoittaa kaksi asuinrakennusta sekä yhden kokonaispinta-alaltaan enintään 36 m² suuruisen rantasaunan. Rantaan rajautuvilla pihapiireillä asuinrakennusten tulee sijaita vähintään 25 m ja enintään 36 m² suuruisen rantasaunan vähintään 15 m etäisyydellä keskiveden korkeuden mukaisesta rantaviivasta. Erillinen grillikatos, jonka kerrosala on enintään 10 m², voidaan rakentaa vähintään 10 metrin päähän rantaviivasta.

Mikäli oleva maatila ei sijaitse rantaviivan välittömässä läheisyydessä, on maatalan yhteyteen kohdennettu rantasaunan paikka erillisellä merkinnällä. Näin on menetelty, jos rantaan rajautuvalla tilalla ei enää ole laskennallista rantarakennusoikeutta erillisen lomarakennuspaikan muodostamiseen ja / tai on katsottu kohtuulliseksi rantasaunan rakentamismahdollisuus.

3.4.2 Loma-asutus

Loma-asutuksen ja siihen liittyvän matkailun kytkeytyminen perinteiseen maatalouden kulttuuriympäristöön ja herkkään luontoon asettaa rakentamisen toteuttamistavalle erityisvaatimuksia.

Arvokkaaseen ympäristöön hyvin sovitettuna loma-asutuksella on oma tärkeä roolinsa perinteisen kulttuuriympäristön toimintojen monipuolistamisessa ja kehittämisessä.

Osayleiskaavan rantavyöhykkeellä loma-asuntoalueet on määritelty tavoiteasettelun ja mitoitusperusteiden pohjalta. Rakennusoikeuksien määrittelyssä on eri vyöhykekokonaisuuksien erityispiirteiden huomioinnin lisäksi huomioitu paikalliset olosuhteet pyrkien kantatilakokonaisuuksien ja maanomistajien kesken mahdollisimman tasapuoliseen kohteluun.

Rakennuspaikkojen sijoitteluun ja kaavamerkintöjen sisältöön ovat merkittävästi vaikuttaneet neuvottelut maanomistajien kanssa sekä toisaalta aluekohtaiset ympäristölliset lähtökohdat.

Uudet loma-asutuksen rakennuspaikat on pyritty sijoittamaan luonnonpiirteet ja oleva rakentaminen huomioiden siten, että rakentamiselta vapaana säilyvät ranta-alueet muodostaisivat toiminnallisesti yhtenäisiä kokonaisuuksia. Usein uudet rakennuspaikat yhdessä jo olevien rakennuspaikkojen kanssa muodostavat yhtenäisiä rakentamisalueita. Toisaalla luonnon ja maiseman piirteet huomioiden rakentamisalueet on usein esitetty pienipiirteisimpinä, jopa yhden rakennuspaikan alueina.

Rakentamisalueiden sijoittamisessa on pyritty rytmittämään maisemasta, luonnosta, perinteisestä kulttuurista ja rakentamisesta koostuvat elementit kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla.

Pääsääntöisesti osayleiskaava sisältää omarantaisia loma-asuntoalueita. Osalla suunnittelualuetta, kuten Kaavin kirkonkylän ja Paakkilan kyläkeskuksen läheisyydessä ja jo olevien asutusten yhteydessä, sallitaan myös ympärivuotinen asuminen. Oleva rakennuskanta huomioiden on kaavaratkaisuilla tuettu maankäytöllisesti yhtenäisiä aluevarauksia. Tällöin on pyritty siihen, etteivät esim. asutus ja mökkeily ”sekoitu” häiritsevästi toisiinsa.

Osayleiskaavassa on käytetty seuraavia loma-asutusta koskevia kaavamerkintöjä:

Loma-asuntoalue (RA)

Alue on tarkoitettu loma-asuntojen rakentamiseen.

Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden loma-asunnon, saunan sekä tarpeellisia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 200 m². Rantaan rajautuvilla rakennuspaikoilla loma-asunto tulee sijoittaa vähintään 25 m ja kokonais-

pinta-alaltaan enintään 36 m² suuruinen rantasauna vähintään 15 m etäisyydelle keski-veden korkeuden mukaisesta rantaviivasta. Erillinen grillikatos, jonka kerrosala on enintään 10 m², voidaan rakentaa 10 metrin päähän rantaviivasta. Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m².

Ympäristöllisesti aralle alueelle sijoittuva loma-asuntoalue (RA-1)

Alue on tarkoitettu loma-asuntojen rakentamiseen.

Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden loma-asunnon, saunan sekä tarpeellisia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 120 m². Rantaan rajautuvilla rakennuspaikoilla loma-asunto tulee sijoittaa vähintään 25 m ja kokonaispinta-alaltaan enintään 36 m² suuruinen rantasauna vähintään 15 m etäisyydelle keski-veden korkeuden mukaisesta rantaviivasta. Erillinen grillikatos, jonka kerrosala on enintään 10 m², voidaan rakentaa 10 metrin päähän rantaviivasta. Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m².

3.4.3 Virkistysalueet

Yleiskaavaan osoitetuilla rakentamiselta vapailla metsäalueilla (M, MU), Kaavinjärven ja Rikkaveden saarilla kuin myös yleensä rakentamiselta vapailla ranta-alueilla on tärkeä merkitys yleisen ulkoilu- ja virkistyskäytön suhteen.

Vesialueilla venevalkamat / retkisatamat (LV) palvelevat vesireiteillä liikkuja.

Varsinaisella virkistysaluemerkinnällä on osoitettu seuraavat alueet:

Lähivirkistysalue (VL)

Merkinnällä on osoitettu

- Myllyranta
- Kaavinkosken alueen virkistysranta

3.4.4 Luonnonsuojelualueet

Luontoarvot on osayleiskaavassa huomioitu rakentamisalueiden kohdistamisessa sekä osoittamalla todetut luontoarvot erityyppisin kaavamerkinnöin.

Erittäin merkittävien luonnonsuojelun takia tietyt alueet on ollut syytä osayleiskaavassa osoittaa luonnonsuojelualuevarauksella. Erityisesti näillä alueilla luontoarvojen turvaamiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Osayleiskaavassa on luonto- ja maisema-arvoista riippuen käytetty seuraavanlaisia kaavamerkintöjä:

Luonnonsuojelualue (SL)

Luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu tai rauhoitettavaksi tarkoitettu valtion toimesta toteutettava alue. Alueella on merkittäviä luonnonsuojelun arvoja. Maankäyttö- ja rakennuslain 41.2 ja 43.2 §:ien nojalla määrätään, että SL -alueella on kiellettyä rakennusten ja rakennelmien tekeminen sekä muut maisemaa oleellisesti muuttavat toimenpiteet, kunnes alueesta on muodostettu luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojelualue.

SL-merkinnällä on osayleiskaavassa osoitettu mm. seuraavat kohteet (kohdekuvaukset kohdassa 1.4 Luonnonympäristö):

- Tölpäkön kolohaavikko
- Halkokorven koskipuro
- Myllyjoen suu
- Rasilampien puro
- Halkokorven puron yläosa
- Saarilahden Natura 2000 alue
- Rantojensuojeluohjelman alue Rikkavedellä (yksi pieni luoto kaava-alueella)
- Kaksoiset –saaret
- Poikakivi
- Myllyjoen lehtovirmajuurikorpi
- Kirkiruohon kasvupaikka, Pieni Aitalampi
- Saarijoen kotkansiipilehto
- Sääskenvalkun kasvupaikka, Saunajärvi
- Karetinsaaren tuulenpesämänty
- Kiukoolan riippahaapa
- Haasialahden kartiokuusi
- Kumpusaaren pohjoiskärjen siirtolohkare
- Kumpusaaren keskiosan siirtolohkare
- Karhukivi Rantakylässä

3.4.5 Rakennussuojelu ja muinaismuistokohteet

Rakennetun ympäristön kannalta kaavassa on tuotu esille lähtökohdissa luetellut kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennuskohteet ja tiedossa olevat muinaismuistokohteet.

Rakennusten ja toisaalta arvokkaiden ympäristökokonaisuuksien huomioinnin tarkoituksena on turvata monimuotoinen ja eri aikakausista kertova kulttuuriympäristö.

Suojeltava rakennus tai kohde (SR)

Kulttuurihistoriallisesti, rakennushistoriallisesti tai maisemakuvan kannalta arvokas maankäyttö- ja rakennuslain perusteella suojeltavaksi tarkoitettu rakennus tai rakennusryhmä (kohdenumero viittaa kaavaselostukseen).

Kaavamääräys:

Maankäyttö- ja rakennuslain 41 ja 43.2 §:ien nojalla määrätään, että alueella olevia rakennuksia ei saa purkaa eikä niiden ulkoasua muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai kylämiljöön kannalta arvokas luonne turmeltuu.

SR -merkinnällä on osayleiskaavassa osoitettu seuraavat kohteet (katso kohta 1.3.7):

- 81. Ohtaansalmi, Täyssinän rauhan rajakivi
- 82. Saunanimen tervahauta
- 83. Myllyjoen myllypaikka
- 84. Kaavinkosken kanavasillan hoitajan asuinpaikka
- 85. Kotaniemen nuottakota
- 86. Kiukoolan vanhat rakennukset

Muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäännös (SM)

Muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Aluetta koskevista maankäyttösuunnitelmista tulee neuvotella museoviraston kanssa.

SM -merkinnällä on osayleiskaavassa osoitettu seuraavat kohteet (katso kohta 1.3.8 Muinaismuistokohteet):

- Tuusniemi 72 Emännäniemi
- Tuusniemi 73 Tupaniemi
- Tuusniemi 74 Pyssynperä
- Tuusniemi 75 Kiukoola
- Tuusniemi 76 Saunajärvi
- Tuusniemi 77 Haapalahti - Riihijoensuu

3.4.6 Maa- ja metsätalousalueet

Suurin osa suunnittelualueesta on metsätalousaluetta.

Osayleiskaavassa maa- ja metsätalousalueet on jaoteltu nykyisen käyttötarkoituksensa mukaan joko pelto- tai metsäalueisiin.

Mikäli alueilla on merkitystä ulkoilun kannalta tai alueilla on maisemallisia tai muita ympäristöllisiä arvoja on ne tuotu aluevarauksissa ja kaavamerkintöjen sisällöissä esille.

Osayleiskaavassa on ympäristölliset ym. seikat huomioiden osoitettu kaavamääräyksiltään erityyppisiä maa- ja metsätalousalueita seuraavasti:

Maa- ja metsätalousvaltainen alue (M)

Alue on tarkoitettu pääsääntöisesti maa- ja metsätalouden harjoittamiseen.

Maakäyttö- ja rakennuslain 43.2 §:n nojalla määrätään, että rantavyöhykkeellä (enintään 200 m:n syvyinen vyöhyke rantaviivasta mitaten maastolliset olosuhteet huomioiden) saa rakentaa vain maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia, ei asuin- ja lomarakennuksia. Rantavyöhykkeen ulkopuolisia M-alueita voidaan maa- ja metsätaloustalouden ohella käyttää rakentamiseen kunnan rakennusjärjestyksen määräyksiä ja rajoituksia noudattaen.

Tällä merkinnällä on osoitettu ne osayleiskaava-alueen metsätalousalueet, joilla ei ole todettu mitään erityisiä luonto- tai maisema-arvoja.

Maatalousvaltainen alue (MT)

Alue on tarkoitettu pääasiassa maatalouden harjoittamiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 43.2 §:n nojalla määrätään, että rantavyöhykkeellä (enintään 200 m:n syvyinen vyöhyke rantaviivasta mitaten maastolliset olosuhteet huomioiden) saa rakentaa vain maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia, ei asuin- ja lomarakennuksia.

Rantavyöhykkeen ulkopuolella on sallittu haja-asutusluontoinen rakentaminen edellyttäen, että rakentaminen liittyy sijainniltaan ja tyypiltään olemassa olevaan rakennuskantaan tai soveltuu maastollisesti ja maisemallisesti olevaan ympäristöön.

Maisemallisesti arvokas viljelyalue (MA)

Alue on tarkoitettu pääasiassa maatalouden harjoittamiseen. Tällä merkinnällä osoitetut avoimet viljelymaisemat muodostavat arvokkaan kulttuurimaiseman rungon.

Kaavasuositus:

Peltojen avoimena säilyttämisen tukeminen ja mahdolliset ympäristönhoitotoimenpiteet ovat erityisesti näillä alueilla perusteltuja.

MA – alueita on osoitettu mm. Aholanmäen, Joentaustan, Lapinjärven, Räsälänkylän ja Kiukoolan kulttuurimaisema-alueiden yhteydessä.

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta ja / tai ympäristöarvoja (MU)

Alue on tarkoitettu maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 43.2 §:n nojalla määrätään, että alueelle saa rakentaa vain maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia, ei asuin- ja lomarakennuksia.

Osayleiskaavaan on MU -merkinnällä osoitettu maa- ja metsätalousalueita, joilla on merkitystä järviluonnon / kulttuurimaiseman (esim. Saunanimen alueella) säilymisen kannalta. Merkintää on käytetty myös ulkoilun kannalta merkittävillä metsäalueilla (esim. asutusalueiden läheisyydessä).

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY)

Maankäyttö- ja rakennuslain 41.2 §:n ja 43.2 §:n perusteilla määrätään, ettei alueen ympäristöä tai maisemaa oleellisesti muuttavaa toimenpidettä saa suorittaa. Muun muassa maa-ainesten otto on alueella kiellettyä lukuun ottamatta kotitarveottoa ja vanhojen alueiden maisemointia.

Tärkeimpiä MY –alueita ovat:

- Linnuston kannalta merkittävät Rikkaveden saaret ja luodot (IBA –alueet)
- Kiukoonniemen harju- / pohjavesialue
- Tornionkalliot Kuivinlahden pohjukassa
- Tölpäkön näköalakallio

3.4.7 Liikenne

Tiestön osalta osayleiskaavassa on osoitettu olevat päätieyhteydet. Lisäksi on osoitettu ohjeellisina pääsytieyhteydet mm. rantarakennuspaikoille.

Tieverkoston ja reitistöjen ylläpitämisellä ja palveluvarustuksen kehittämisellä osaltaan luodaan puitteet myös muun maankäytön kehittämiseksi.

Vesireitit

Kaavinjärveltä Kaavinkosken kautta Rikkavedelle ja edelleen Ohtaansalmen kautta Juojärvelle kulkee laiva-/ veneväylä.

Vesiliikenteen alue (LV)

Alue on tarkoitettu venevalkamaa, venesatamaa ja vesiliikenteen tarvitsemia palveluja ja rakenteita varten.

Venevalkamia yleiskaavassa on osoitettu seuraavasti:

Kaavinjärven ja Rikkaveden solmukohtassa Kaavinkoskella Tuusniemen kunnan puolella sijaitsee palveluvarustukseltaan hyvätasoinen retkisatama.

Kaavinjärvellä:

- Tölpäkön venevalkama (rantakaavavaraus)
- Myllyrannan venevalkama

Rikkavedellä:

- Ohtaansalmen venevalkama (rantakaavavaraus RM –alueen yhteydessä)

Rakennettaessa saareen tai alueelle, jonne ei voida järjestää tieyhteyttä, tulee rakennusluvun hakijan osoittaa ennen luvan myöntämistä käyttökelpoinen venevalkama, johon hakijalla on käyttö- tai rasiteoikeus.

3.4.8 Erityisalueet

Osayleiskaavassa on käytetty seuraavia erityisalueita koskevia kaavamerkintöjä:

Yhduskuntateknisen huollon alue (ET)

- Kiukoonniemen vedenottamo

3.5 OSAYLEISKAAVAN YLEISET MÄÄRÄYKSET JA SUOSITUKSET

Rantavyöhykkeen (enintään 200 m levyinen vyöhyke rantaviivasta mitaten) rakennusoikeus on maanomistajakohtaisesti osoitettu rantavyöhykkeelle sijoittuville RA-, RM-, AM- ja AO- alueille. Rakennusluvut näille kuin myös muille osayleiskaavassa osoitetuille rakennuspaikoille voidaan myöntää suoraan osayleiskaavan pohjalta ilman ranta-asemakaavaa. M-, MT-, MA-, MU- ja MY- alueilla voidaan rantavyöhykkeelle rakentaa ainoastaan alueen käyttötarkoitusta palvelevia rakennuksia.

Rantavyöhykkeen ulkopuolella voidaan sallia haja-asutusluonteinen rakentaminen, ellei aluekohtaisissa kaavamääräyksissä ole muuta määrätty.

Yleisten teiden varsilla ennen rakennusluvun myöntämistä on uusille rakennuspaikoille haettava liittymälupa tai liittymän käyttötarkoituksen muutoslupa.

Alueiden rakentamisessa noudatetaan kunnan rakennusjärjestyksessä olevia määräyksiä, ellei kaavassa ole toisin osoitettu.

Maisemaa tulee käsitellä siten, että alueiden ominaispiirteitä ei olennaisesti muuteta. Luonnontilaista rantaviivaa ei saa siirtää kaivamalla, louhimalla tai pengertämällä ilman erikseen hyväksyttyä suunnitelmaa.

Rakentamiseen osoitettujen alueiden rajoista voidaan poiketa pohjakartan tarkkuusvaatimusten puitteissa tai mikäli teiden ja rakennusten sijoittaminen ja maasto-olosuhteet sitä edellyttävät.

Jätteiden käsittelyssä ja keräyksessä noudatetaan Tuusniemen kunnan yleisiä jätehuoltomääräyksiä.

Jätevesien käsittelystä tulee olla rakennuslupahakemuksessa asianmukaisiin selvityksiin perustuva suunnitelma, joka on laadittu kunnan antamien ohjeiden mukaisesti.

Saariin, jonne ei ole tieyhteyttä, ei saa rakentaa vesikäymälää.

Jätevesien imeyttäminen pohjavesialueelle on kielletty.

Loma-asutukselle suositeltavin wc-ratkaisu on kuivakäymälä.

Ensisijainen talousveden hankintatapa on liittyä vesihuoltolaitoksen verkostoon.

Rakennettaessa saareen tai alueelle, jolle ei voida järjestää tieyhteyttä, tulee rakennusluvan hakijan osoittaa ennen luvan myöntämistä käyttökelpoinen venevalkama, johon hakijalla on käyttö- tai rasiteoikeus.

Rakennusten ja rakenteiden tulee sopeutua malliltaan, materiaaleiltaan, mittasuhteiltaan ja värityksen puolesta luonnonmaisemaan eikä niitä saa sijoittaa avoimille ranta- ja peltoalueille. Uudet rakennukset on pyrittävä istutuksin sovittamaan maisemaan ja sijoittamaan olemassa olevien rakennusten ja rakennusryhmien yhteyteen.

Rakennusten alimman lattiatason tulee olla vähintään yksi metri ylävesirajaa korkeammalla, tai mikäli tämä ei ole tiedossa, on otettava huomioon mahdollinen tulvavaara.

Rantojen metsänhoidossa noudatetaan metsäkeskus Tapion antamia ranta-alueita koskevia metsänhoitosuosituksia ja metsälakia. Rantametsien hoidossa tulee kiinnittää erityishuomiota maisema- ja luontoarvoihin.

4 YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

4.1 YLEISTÄ

Kaavasta aiheutuvien vaikutusten arvioinnin yhtenä tarkoituksena on tukea osayleiskaavan päätöksentekoprosessia. Toisaalta vaikutustarkastelu on ohjannut suunnitteluratkaisuja ja toiminut siten myös perusteena kaavan maankäytöllisille aluevarauksille ja kaavamerkintöjen sisällöille.

Maanomistajien ja eri intressitahojen sekä suunnittelijan välisen vuorovaikutteisen suunnittelun ja edelleen vaikutusten arviointien kautta pyritään eheyttämään ja kehittämään suunnittelualueen maankäytöllistä ja toiminnallista kokonaisuutta sekä välttämään nykyrakennetta hajottavia suunnitteluratkaisuja.

Aikaisemman yleiskaavan perustieto- ja tavoitevaiheessa Kaavinjärven ja Rikkaveden ympäristön nykytilannetta on tarkasteltu mm. rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön kannalta. Tällöin suunnittelutyön pohjaksi määritellyillä tavoitteilla - kuten toiminnallisen kokonaisrakenteen hahmottamisella - on pyritty ohjaamaan suunnitteluratkaisuja siten, että yksittäisten maankäytöllisten aluevarausten vaikutukset olisivat mahdollisimman myönteisiä suunnittelualueelle ominaisten voimavarojen hyödyntämisen kannalta.

Nyt laadittu yleiskaavanmuutos toteuttaa suunnittelualueen kannalta huomioitavia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Aluerakenteen osalta mm. uudet haja-asutusluonteiset asuinpaikat sijoittuvat pääsääntöisesti taajamien tai hyvien liikenne yhteyksien lähivaikutusalueille ja siten tukeutuvat olevaan palvelurakenteeseen. Inventoidut kulttuuri- ja luonnonarvot on myös huomioitu kaavaratkaisussa. Samoin liikenneverkon osalta kokonaisuudessaan tukeudutaan oleviin verkostoihin.

Osayleiskaavamuutos on laadittu huomioiden eri intressitahoilta (maanomistajat, alueen asukkaat ja mökkiläiset, eri viranomaiset) suunnitteluprosessin aikana saatu palaute. Kaikilta osin eri tahojen toiveita ei ole täysin voitu toteuttaa. Osayleiskaavaratkaisulla on pyritty sovittamaan maankäyttö kokonaisuutena huomioiden siihen kohdistuvat eri intressinäkökulmat.

4.2 MAANKÄYTÖLLISET VAIKUTUKSET

4.2.1 Kokonaisrakenne

Kaavaratkaisussa on huomioitu kokonaisrakenteen kannalta merkittävien toimintojen (kts. s. 24) yhteensovittaminen. Kullekin osa-alueelle ympäristöllisten ominaisuuksien tunnistaminen edesauttaa kohteissa toimijoita hahmottamaan alueen maankäytölliset mahdollisuudet – tietoisuus toimintojen kehittämismahdollisuuksista lisääntyy sekä toisaalta eriluonteisten ympäristöelementtien toisiinsa kytkeminen voidaan toteuttaa tietoisesti ja hallitusti.

Osayleiskaava jäsenteele suunnittelualueen seuraavasti:

- Runsaimman rakentamisen alueita ovat Kaavinjärven pohjoisosan mm. Kaavin kirkonkylän läheiset alueet, Rikkavedellä Ohtaansalmen - Kiukoonniemen ympäristö Kuopio – Joensuu valtatie ja Paakkilan kylän läheisyydessä
- Matkailualueina voidaan kehittää Ohtaansalmea jo aikaisemmin laaditun rantakaavan aluevarausten pohjalta, lisäksi muutoksena edelliseen yleiskaavaan nähden on osoitettu matkailualuevaraus Kaavinkosken alueelle
- Muutoin ranta-alueet on suunniteltu pääsääntöisesti loma-asuntopainotteisina haja-asutusluonteisina alueina
- Yksittäisten kulttuurin kannalta arvokkaiden rakennus- tai muinaisjäännöskohteiden ohella kaava korostaa Kaavinkosken, Aholanmäen, Joentaustan, Lapinjärven, Räsälänkylän, Kiukoolan kulttuurimaisemakokonaisuuksia (km, MA)
- Luontoarvojen osalta kaavaa korostaa mm. Saarilahden Natura 2000 –aluetta, Rikkaveden osalta linnuston suojelun kannalta merkittäviä kokonaisuuksia (IBA – alueet)
- Koko alueen kattavat vesireitit

4.2.2 Rakennettu ympäristö

Ranta-alueilla eri puolilla suunnittelualuetta osayleiskaava mahdollistaa rakennuslupien myöntämisen maanomistajien ja kantatilojen kesken tasapuolisesti.

Osayleiskaavan pohjalta yleisten alueiden (esim. venevalkamat, suojelualueet) toteuttamistarpeet ja esim. kulttuuriarvojen säilyttämistarpeet on nykyistä selkeämmin kohdentavissa.

Uudet rakennuspaikat on kaavassa pyritty keskittämään jo rakennetun ympäristön yhteyteen ja toisaalta rakennuspaikkoja on merkitty vain sellaisille alueille, jotka luontonsa puolesta sen kohtuudella kestävät. Kaavaratkaisu on tukeutunut tavoiteasettelun ympäristölliseen ja toiminnalliseen vyöhykejaotteluun, joka edistää alueellisten ominaispiirteiden maankäytöllistä vahvistumista.

Haja-asutus-alueilla rakentaminen tulee pääsääntöisesti olemaan loma-asutusta tai matkailuun liittyvää. Ympärivuotista asutusta suositellaan sijoitettavan olevien taajama- tai kyläkeskusten (Kaavin kirkonkylä, Paakkila) läheisille manneralueille ja jo olevien asuinalueiden yhteyteen mm. kulttuurimaisemallisesti merkittävien alueiden yhteydessä. Tavoitteena tällöin on tukea kyseisten alueiden säilymistä asuttuina, jolloin myös kulttuurimaisemat ja – arvot säilyvät paremmin.

Kaavaratkaisu mahdollistaa Ohtaansalmen lisäksi Kaavinkosken alueen kehittämisen matkailualueena (uusi aluevaraus entiseen yleiskaavaan nähden) nykyistä voimakkaammin. Molemmat kohteet ovat sekä tie- että vesiliikenteellisesti hyvien yhteyksien varrella sijoittuen samalla myös ns. liikenteellisiin solmukohtiin.

Rakennussuojelullisesti tai – historiallisesti arvokkaat kohteet, muinaismuistot sekä kulttuurimaisemallisesti tai muuten maisemallisesti arvokkaat alueet on kaavassa huomioitu. Kaavamääräyksissä korostetaan näihin liittyvien arvojen säilyttämistä.

4.3 VAIKUTUKSET LUONNONYMPÄRISTÖÖN

Ympäristöön kohdistuvat rakentamisesta johtuvat haitalliset vaikutukset jäävät pienemmiksi toteutettaessa hallittua yleiskaavaa kuin tilanteessa, jossa rakentaminen tapahtuu ilman ympäristöoloja huomioonottavaa kokonaissuunnitelmaa.

Yleiskaavan mahdollistaman rakentamisen aiheuttamat muutokset luonnonympäristölle ovat luonteeltaan välittömiä tai välillisiä. Rakentamisesta aiheutuvia välittömiä vaikutuksia ovat mm. rakennetun tonttipaikan ja tien alle jäävän alueen luonnontilaisuuden, kasvillisuuden ja eläimistön, menettäminen. Välillisiä vaikutuksia ovat mm. mökki- ja tierakentamista seuraava liikenteen, mm. kävelyn, veneilyn ja autoilun, lisääntyminen alueella ja siitä luonnolle aiheutuvat haitat: maaston kuluminen, päästöt ja melu sekä vesistön hajakuormituksen kasvaminen ja luontaisten maisema-arvojen heikkeneminen tai menettäminen.

Rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön kokonaisrakenteen kannalta ei suunnitellutakaan saavuteta täydellistä kokonaisratkaisua. Maanomistus- ja tilayksiköiden pienuudesta ja pirstoutuneisuudesta johtuen rakentamista on jo ennen kaavaa jouduttu sijoittamaan eripuolille ranta-alueita. Tämä on vähentänyt mahdollisuuksia osoittaa laajoja täysin rakentamiselta vapaina säilyviä ranta-alueita.

Kaavinjärven ja Rikkaveden ranta-alueilla on joitakin suhteellisen laajoja maanomistusyksiköitä ja nykyisen rakentamistehokkuuden ollessa keskimäärin suhteellisen väljän on rakennuspaikkojen sijoittelulla kuitenkin voitu turvata kohtuullisen laajojakin rakentamiselta vapaina säilyviä ranta-alueita.

Rakentamiselta vapaana säilyviä luonnonympäristön kannalta merkittäviä alueita ovat mm.

- Saarilahden Natura –alue, rantojensuojeluohjelman alueet Rikkavedellä ja muut suojelualueet (SL)
- useat pienet saaret ja IBA -saaristoalueet Rikkavedellä
- Kiukoonniemen harju-/pohjavesialue (suurin osa)
- Lisäksi useat pienet lammet ja järvet jäävät pääsääntöisesti vähäiselle lisärakentamiselle jatkossa.

Myös rakentamisen luonteella on suuri merkitys maisema- ja luonnonarvojen kannalta - niiden säilyminen riippuu mm. siitä kuinka kauas rannasta rakennetaan, miten rakentaminen sopii ympäristöönsä ja miten tontin alkuperäinen puusto, muu kasvillisuus sekä eläimistö otetaan rakennettaessa huomioon. Rakennuspaikkojen sijoittelu kaava-alueella on pystytty pääosin tekemään niin, että haitalliset vaikutukset ympäristölle jäävät vähäisiksi. Rakennuspaikkojen sijoittelussa on huomioitu luontoselvitykseen sisältyneet suositukset ranta-alueiden rakennettavuudesta.

Luonnonsuojelun turvaamiseksi osayleiskaavassa on luontoarvojen merkittävyys huomioiden käytetty eriasteisia kaavamerkintöjä määräyksineen ja suosituksineen. Kokonaaisuudessaan kaava ei aiheuta todetuille erityisille luontoarvoille merkittävää haittaa.

Erityisen merkittäviä luontoarvoja omaavat kohteet on kaavassa osoitettu luonnonsuojelualuevarauksin (SL, katso kohta 3.4.4 Luonnonsuojelukohteet). Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityisiä ympäristöarvoja, on kaavassa osoitettu omalla aluevarauksellaan (MY, katso kohta 3.4.6 Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet). Näiden aluei-

den osalta kaavamääräyksellä rajoitetaan alueiden maankäyttöä siten, ettei maisemaa muuttavaa toimenpidettä (kuten maan kaivaminen, louhiminen ja täyttäminen) saa suorittaa ilman tarvittavaa lupaa.

4.4 SOSIAALISET VAIKUTUKSET

Kaavasuunnitteluprosessin aikana on tiedusteltu maanomistajilta ja alueen asukkailta toiveita ja näkemyksiä koko suunnittelualueen ja toisaalta paikallisen maankäytön kehittämiseksi. Vuorovaikutuksen myötä maankäytön kehittämiseen sitoudutaan tietoisina eri osapuolten näkemyksistä. Oleellista tällöin on eri intressitavoitteiden huomiointi ja yhteensovittaminen.

Tilanne ilman kaavaa

- Maanomistajien tasapuolinen kohtelu rantavyöhykkeelle sijoittuvan rakennusoikeuden jaossa epäselvää.
- Tietoisuus maankäytöllisistä mahdollisuuksista - erityisesti rantavyöhykkeen rakennusoikeuksista – epäselvää.
- Rantavyöhykkeellä rakennuslupaprosessi on työläs ilman kaavallista kokonaistarkastelua.
- Yleinen ympäristötietoisuus on vähäistä koko suunnittelualueen mittakaavassa.

Osayleiskaavan vaikutus

- Kuntalaisten ja maanomistajien tietoisuus ympäristöoloistaan, maankäytöllisestä nykytilasta ja tulevaisuudesta lisääntyy.
- Tämä edesauttaa maanomistajia ja muitakin, joiden oloihin kaavaratkaisu vaikuttaa, valmistautumaan tuleviin muutoksiin ja mahdollisuuksiin sekä yksittäisellä tilakohtaisella että laajemmalla kokonaisympäristöllisellä tasolla.
- Yksittäisiin rakentamishankkeisiin voidaan varautua ja tarvittaessa hankkeiden toteuttaminen aikatauluttaa.
- Kaava inspiroi paikallisia toimijoita hyödyntämään alueelle ominaisia maankäytöllisiä ja toiminnallisia voimavaroja / mahdollisuuksia.
- Rantavyöhykkeelle sijoittuvan rakentamisen osalta rakennusoikeudet on yksiselitteisesti kaavassa määritelty ja siten rakentamismahdollisuuksina turvattu.
- Maanomistajien tarpeet laatia erillisiä ranta-asemakaavoja pääasiassa poistuvat.
- Osayleiskaavan mukaiset rantavyöhykkeelle ja muualle sijoittuvat yksittäisten rakennuspaikkojen rakennusluvut voidaan myöntää suoraan osayleiskaavan pohjalta.
- Varsinaiseen rakentamistoimenpiteeseen päästään tällöin vaivattomasti ja nopeammin kuin nykytilanteessa ilman kaavallista rakennusoikeustarkastelua.
- Rantavyöhykkeelle sijoittuvan rakennusoikeuden jaossa kaava huomioi maanomistajien / kantatilojen kesken tasapuolisen kohtelun keskenään samanlaisessa ympäristössä.
- Tieto tilan rakennusoikeudesta helpottaa kiinteistökauppoja, sukupolvenvaihdoksia, perinnönjakoa ja kiinteistöarviointia.
- Rakennuspaikkojen markkinointi helpottuu.
- Rakennuspaikan toteuttajalla on tietoisuus ympäröivän alueen tulevasta maankäytöstä.
- Ranta-alueita omistamattomien mahdollisuudet esim. yleiseen rantautumiseen on määritelty (kuten retkeilyalueet, venevalkamat).

5 OSAYLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN

5.1 OSAYLEISKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET

Osayleiskaavan asema rakentamista ohjaavien säännösten hierarkiassa on kaavan käsittelyasteesta riippuen seuraava:

1. Maankäyttö- ja rakennuslain säädökset
2. Rakennusasetuksen säädökset
3. Detaljikaavat (asema- ja ranta-asemakaavat)
- 4. Oikeusvaikutteinen yleiskaava (v. 2000 alusta)**
5. Rakennusjärjestys
6. Vahvistettu seutukaava / maakuntakaava
7. Oikeusvaikutukseton yleiskaava
8. Muut suunnitelmat

Rakennusjärjestyksen määräykset jäävät voimaan oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella mikäli ne eivät ole ristiriidassa yleiskaavamääräysten kanssa, jolloin yleiskaavamääräykset ohittavat rakennusjärjestyksen.

Kaavinjärvi - Rikkavesi ympäristön osayleiskaava on laadittu siten, että rakentaminen osayleiskaavan mukaisilla rakennuspaikoilla voidaan toteuttaa suoraan osayleiskaavan pohjalta. Sijainniltaan osayleiskaavan rakennuspaikat ovat likimääräisiä. Rakennuspaikan tarkka sijainti määritellään viimeistään rakennuslupaa haettaessa.

Tämä osayleiskaava ja siihen sisältyvät yleiskaavamuutokset tullaan hyväksymään kunnanvaltuustossa oikeusvaikutteisena yleiskaavana ja tulee kumoamaan alueelle aikaisemmin laaditun yleiskaavan.

Uuden luonnonsuojelulain (1.1.1997) myötä tuli muutoksia myös mm. rakennuslakiin, johon otettiin mm. myös rantavyöhykettä koskeva uusi rakentamisrajoitus. Rantarakentamista koskeva säännös sisällytettiin rakennuslain 6a §:ään.

Vanhan rakennuslain 6a §:n mukaan vesistön (vesistön määritelmä on sama kuin vesilain 1 luvun 1§:n 2 momentissa) rantavyöhykkeelle ei pääsääntöisesti saa ilman vahvistettua yleiskaavaa tai rakennuskaavaa tai rantakaavaa tai alueellisen ympäristökeskukseen myöntämää poikkeuslupaa, rakentaa uudisrakennusta (paitsi maa- ja metsätalouden tai kalatalouden harjoittamisen tarpeisiin liittyvää, maanpuolustuksen tai rajavaltionnontaiikka merenkulun tarpeisiin liittyvää tai ennen 1.1.1997 olevaan asuinrakennukseen liittyvän saunarakennuksen rakentamista). Rajoitus koskee kaikkia uudisrakennuksia, vaikka niiden rakentaminen ei vaatisikaan rakennuslupaa.

Vain sellainen yleiskaava, joka on laadittu riittävän yksityiskohtaiseksi niin, että rakentaminen on selvitetty ja osoitettu tilakohtaisesti ja niin että rakentamattomaksi jäävien ranta-alueiden säilyminen rakentamattomana on turvattu syrjäyttää rantarakentamisrajoituksen. Rantaosayleiskaavaan on sisällytettävä määräys, jossa todetaan, että rakennusluvut osayleiskaavan mukaisille rantarakennuspaikoille voidaan myöntää ilman detaljikaavaa. Rantavyöhykettä ei ole laissa yksiselitteisesti määritelty. Rantavyöhykkeen laajuus jää tapauskohtaisesti ratkaistavaksi luonto-olosuhteiden edellyttämällä tavalla. Rantavyöhykkeenä on pidettävä aluetta, johon vesistön vaikutus ulottuu, ottaen huomioon maaston muodot ja muut ympäristölliset tekijät.

5.2 ALUEVARAUSTEN TOTEUTUS

Yleiskaavan tulee sisältää pääpiirteet alueen käyttämisestä eri tarkoituksiin, kuten asuamiseen, elinkeinotoimintaan, virkistykseen sekä liikennettä, vesihuoltoa ja muita yleisiä tarpeita varten.

Yleiskaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavoja sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Yleiskaava-alueelle jo aikaisemmin laaditut rantakaavat on huomioitu yleiskaavaratkaisussa yleiskaavalliseen esitystapaan muokattuna. Rakentaminen ko. rantakaava-alueilla toteutetaan niiden pohjalta.

Osayleiskaavassa on yksiselitteisesti määritelty rantavyöhykkeelle sijoittuvien rakennuspaikkojen enimmäismäärä. Sijainniltaan osayleiskaavan rakennuspaikat ovat likimääräisiä. Rakennuspaikan tarkka sijainti määritellään rakennuslupaa haettaessa.

Maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla rantavyöhykkeen taustoilla rakentaminen toteutetaan haja-asutusrakentamisperiaatteiden mukaisesti.

Yleiskaava selkiyttää suojelu- ja virkistysalueiden ja muiden rakentamisen ulkopuolelle jäävien alueiden tulevaa maankäyttöä.

Osayleiskaava vaatii toteuttamistoimenpiteitä valtion eri viranomaisilta, kunnalta ja yksityisiltä maanomistajilta.

Kunnan ja/tai valtion tärkeimmät toteuttamistoimenpiteet:

- Venevalkamat, retkisatamat, virkistysalueiden toteuttaminen, reitistöt ja jätehuoltopisteiden perustaminen (kunta, yksityiset, valtio)
- Rakennuslupamenettely (kunta)
- Suojelualueiden toteuttaminen (valtio)
- Muu toteuttaminen kuuluu pääsääntöisesti maanomistajille.

6 OSAYLEISKAAVAN SUUNNITTELUVAIHEET

Osayleiskaavaprosessin keskeiset suunnittelu- ja käsittelyvaiheet:

- Kaavinjärvi-Rikkavesi alueen rantaosayleiskaava valmistui ensimmäisen kerran v. 2000 (Kaavoitus Esko Leppänen Ky)
- Hallinto-oikeus kumosi päätöksellään v. 2003 kunnanvaltuuston kaavaa koskevan hyväksymispäätöksen tiettyjen tilojen osalta ja palautti kaavan näiltä osin uuteen valmisteluun
- Tuusniemen kunta päätti käynnistää yleiskaavan tarkistamisen em. HO:n päätöksen pohjalta
- Kaavan tarkistaminen ja muuttaminen käynnistettiin v. 2005 lopulla
- Konsultiksi kunta valitsi Maa ja Vesi Oy:n (nykyään Pöyry Environment Oy)
- Maanomistajien ja kaavanlaatijan välisiä neuvottelutilaisuuksia pidettiin joulukuussa 2006.
- Kaavaluonnos valmistui kesällä 2007, jonka jälkeen luonnosaineisto asetettiin suunnitteluvaiheen kuulemista varten yleisesti nähtäville.
- Valmisteluvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 24.9.2007
- Valmisteluvaiheen (kaavaluonnos) palautteen pohjalta valmisteltiin kaavaehdotus
- Kaavatoimikunnan 8.10.2007 ja kunnanhallituksen 15.10.2007 käsittelyjen myötä kaavaehdotus päätettiin asettaa yleisesti nähtäville ja pyytää tarvittavat lausunnot
- Ehdotusvaiheen nähtävillä pidon, siitä saadun palautteen ja kaavatoimikunnan 21.1.2008 käsittelyn pohjalta valmisteltiin korjattu kaavaehdotus
- Muutostarpeet nähtävillä olleeseen kaavaehdotukseen todettiin niin vähäisiksi, ettei katsottu tarpeelliseksi pitää enää ko. vaiheessa viranomaisneuvottelua
- Tuusniemen kunnanvaltuusto hyväksyi kaavan kokouksessaan 27.2.2008

Kuopiossa 27. päivänä helmikuuta 2008.

PÖYRY ENVIRONMENT OY

Kuopion aluetoimisto

Jorma Harju

Alue- ja yhdyskuntasuunnittelija